

Latvijas Nacionālais
arhīvs

2023. GADA PUBLISKAIS PĀRSKATS

Rīga 2024

SATURS

PRIEKŠVārds	3
1. PAMATINFORMāCIJA	4
1.1. LATVIJAS NACIONālĀ ARHĪVA JURIDISKAIS STATUSS	5
1.2. LATVIJAS NACIONālĀ ARHĪVA DARBĪBAS MĒRĶIS UN FUNKCIJAS	6
1.3. LATVIJAS NACIONālĀ ARHĪVA DARBĪBAS STRATĒGIJAS UN NORMATĪVO AKTU IZSTRĀDE .	6
2. FINANŠU RESURSI	8
3. LATVIJAS NACIONālĀ ARHĪVA DARBĪBAS REZULTĀTI UN SNIEGTIE PUBLISKIE PAKALPOJUMI	11
3.1. INSTITŪCIJU ARHĪVU UN DOKUMENTU PĀRVALDĪBAS UZRAUDZĪBA	12
3.2. INSTITŪCIJU DOKUMENTU UN ARHĪVU PĀRVALDĪBAS KĀRTĪBAS PĀRBAUDES	13
3.3. DOKUMENTU PIEEJAMĪBA	13
3.4. DOKUMENTU SAGLABĀŠANA	15
3.5. APMEKLĒTĀJU PIENĒMŠANA UN KONSULTĒŠANA	18
3.6. PIEPRASĪJUMU IZPILDE	19
3.7. LASĪTAVU PAKALPOJUMI	19
3.8. DOKUMENTU POPULARIZĒŠANA UN KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU	19
3.9. DALĪBA ZINĀTNISKAJĀS KONFERENCĒS	25
3.10. PROJEKTI	25
3.11. SADARBĪBA AR NEVALSTISKO SEKTORU	26
3.12. DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU UN PRAKSES NODROŠINĀŠANA	26
4. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA	28
5. PERSONĀLS	31
6. LATVIJAS NACIONālĀ ARHĪVA DARBĪBAS PRIORITĀTES 2024. GADAM	36

PRIEKŠVārds

Pastāvēs, kas mainīsies! (Rainis). Tas varētu būt 2023. gada vadmotīvs. Gads ir pagājis pārmaiņu zīmē – sakārtojot un ieviešot jaunus procesus, izvērtējot amatus, plānojot jaunus e-pakalpojumus. Tas ir gads, kad uzvaras gājienu pasaulē sāka mākslīgā intelekta pielietojums visdažādākajās jomās un veidos, un arī mēs esam domājuši par tā izmantošanu mūsu darbu atvieglošanai – kā tas varētu palīdzēt aprakstīšanā, tekstu atpazīšanā, datu apstrādē. Daudz ir darīts, lai elektronisko

dokumentu un datu pieņemšana kļūtu par ikdienu.

Mēs varam lepoties ar savām dokumentu publikācijām sociālajos tīklos, veidotajām digitālajām kolekcijām, klasiskajām izstādēm un dokumentu krājumiem, popularizējot mūsu bagāto dokumentāro mantojumu.

2023. gads paliks atmiņā arī ar Hanzas dokumentiem veltītās nominācijas iekļaušanu UNESCO programmas “Pasaulē atmiņā” reģistrā. No Latvijas šajā nominācijā ir iekļauti divi 13. gadsimta dokumenti, kas glabājas Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvā.

Turpmākai izaugsmei un attīstībai ir svarīgi izstrādāt mūsu darbības stratēģiju, tādēļ 2024. gada galvenais uzdevums būs mums visiem kopā to radīt.

Latvijas Nacionālā arhīva direktore
Māra Sprūdža

PAMATINFORMĀCIJA

1.1. LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA JURIDISKAIS STATUSS

Latvijas Nacionālais arhīvs (turpmāk LNA vai Arhīvs) ir kultūras ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā. Arhīva darbības pamatā ir Arhīvu likums (stājies spēkā 2011. gada 1. janvārī), kas nosaka nacionālā dokumentārā mantojuma uzkrāšanas, saglabāšanas, pieejamības un pārvaldības pamatprincipus.

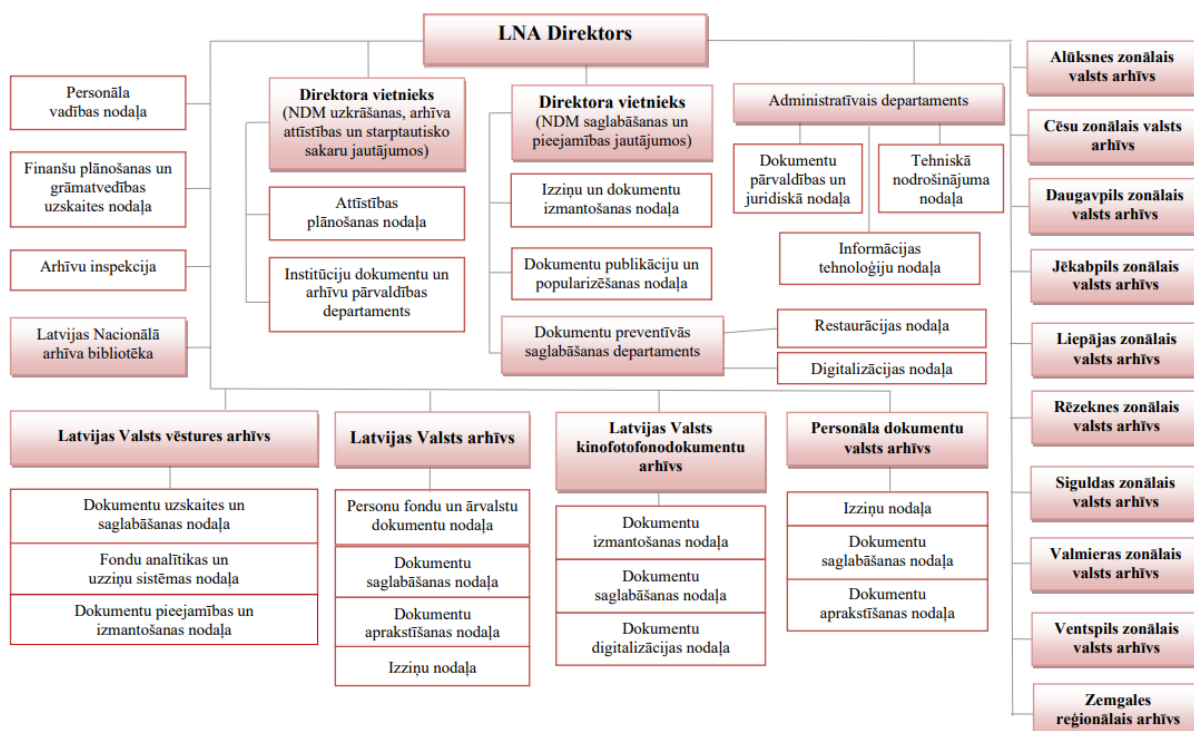
LNA izveidots 2011. gada 1. janvārī, pamatojoties uz 2010. gada 7. decembra Ministru kabineta (turpmāk MK) rīkojumu Nr. 706 “Par valsts arhīvu sistēmas iestāžu reorganizāciju”.

LNA sastāvā ir funkcionālas un teritoriālas struktūrvienības, kuru darbība aptver visu Latvijas teritoriju. 2010. gada 29. decembrī LNA reģistrēts nodokļu maksātāju reģistrā. 2011. gada janvārī Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētas arī teritoriālās struktūrvienības. LNA kompetence noteikta ar 2010. gada 28. decembra MK noteikumiem Nr. 1234 “Latvijas Nacionālā arhīva nolikums”. LNA struktūru nosaka kultūras ministra 2011. gada 29. jūnijā saskaņotais Latvijas Nacionālā arhīva reglaments 2021. gada 10. novembra redakcijā.

2023. gadā veiktas šādas Arhīva strukturālās pārmaiņas:

- 2023. gada 1. jūlijā veikta saimnieciski tehnisko funkciju un uzdevumu centralizācija Administratīvā departamenta Tehniskā nodrošinājuma nodaļā no visām Rīgas struktūrvienībām, likvidējot Latvijas Valsts vēstures arhīvā (turpmāk LVVA) Saimniecības sektoru un Latvijas Valsts arhīvā (turpmāk LVA) Saimniecības sektoru;
- Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvā (turpmāk LVKFFDA), likvidējot Kino digitalizācijas un tehniskā nodrošinājuma nodaļu, izveidota Dokumentu digitalizācijas nodaļa, nodalot tehniskā nodrošinājuma jautājumus;
- no 31. decembra atbilstoši kultūras resora IKT resursu pārvaldības un pakalpojumu sniegšanas konsolidācijas plānam LNA Administratīvajā departamentā likvidēta Informācijas tehnoloģiju nodaļa.

LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA STRUKTŪRA

1. attēls. Latvijas Nacionālā arhīva struktūra

1.2. LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA DARBĪBAS MĒRĶIS UN FUNKCIJAS

LNA darbības virsmērķis ir sekmēt sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu, valsts un pašvaldību institūciju operatīvu darbību, inovatīvu pakalpojumu attīstību, mērķtiecīgi uzkrājot un saglabājot nacionālo dokumentāro mantojumu (turpmāk NDM), nodrošinot tā pieejamību un izmantošanu visas sabiedrības interesēs.

LNA funkcijas:

1. Uzkrāt Latvijā un ārpus Latvijas radītus dokumentus ar arhīvisku vērtību.
2. Nodrošināt LNA glabāto dokumentu pieejamību, veicot to izvērtēšanu, aprakstīšanu un uzziņu sistēmu veidošanu.
3. Pieņemt glabāšanā un saglabāt LNA uzkrātos dokumentus ar arhīvisku vērtību, veidot nodrošinājuma kopiju un izmantošanas kopiju fondu.
4. Nodrošināt Arhīva dokumentu pieejamību, izmantošanu, popularizēšanu, šim nolūkam Arhīvu likumā noteiktajā kārtībā izsniegt uzkrāto publisko dokumentu oriģinālus uz laiku, veikt izdevējdarbību Arhīva dokumentu popularizēšanai, sagatavot Arhīva dokumentu izstādes, organizēt seminārus, konferences, izglītojošus pasākumus par dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumiem.
5. Sniegt Ministru kabineta noteiktos maksas pakalpojumus, tostarp sagatavot tematiskas, informatīvas arhīva izziņas un sociāli tiesiskās izziņas u. c. ar LNA dokumentos esošu publiski pieejamu informāciju.
6. Izvērtēt dokumentus Arhīvu likumā noteiktajā kārtībā.
7. Uzraudzīt dokumentu pārvaldības kārtības ievērošanu institūcijās un – Arhīvu likumā noteiktajos gadījumos – akreditētos privātos arhīvos, sniedzot konsultācijas dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumos.
8. Veikt pārbaudes institūcijās dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā un – Arhīvu likumā noteiktajos gadījumos – akreditētos privātos arhīvos dokumentu pārvaldības un NDM saglabāšanas, pieejamības un izmantošanas jautājumos, izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un uzlikt administratīvos sodus.
9. Akreditēt privātos arhīvus.
10. Veikt pētījumus un metodisko darbu dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.
11. Izsniegt rakstveida licences to LNA uzkrāto dokumentu izmantošanai, kuru autortiesības vai blakustiesības pieder valstij.
12. Izveidot un uzturēt nepieciešamās informācijas sistēmas LNA funkciju veikšanai.

LNA galvenie uzdevumi 2023. gadam bija šādi:

1. Pārmaiņu ieviešana institūciju uzraudzībā un dokumentu uzkrāšanā.
2. Nacionālā dokumentārā mantojuma pieejamības veicināšana digitālajā vidē.
3. Esošās infrastruktūras modernizēšana un mūsdienām atbilstošu NDM saglabāšanas apstākļu nodrošināšana pieejamā finansējuma ietvaros.
4. LNA pakalpojumu kvalitātes uzlabošana.
5. LNA kā atmiņas institūcijas un NDM glabātāja atpazīstamības veicināšana.
6. Glabājamo vienību izsniegšanas procesa digitalizēšana un svītrkodu ieviešana.
7. Nodrošināt UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā iekļauto Rīgas rātes protokolu, 1603 – 1890 saglabāšanas un attīstības plāna īstenošanu.
8. Dziesmu un deju svētku dokumentu apzināšana, digitalizācija un popularizācija.
9. Darbinieku profesionālā pilnveide, iekšējo mācību piedāvājumu uzlabošana.

1.3. LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA DARBĪBAS STRATĒGIJAS UN NORMATĪVO AKTU IZSTRĀDE

Ar MK 2022. gada 1. marta rīkojumu Nr. 143 atbalstītas Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022.–2027. gadam “Kultūrvalsts”, kurās iekļauti Arhīva apakšnozares ilgtermiņa politikas mērķi un

prioritātes. 2023. gadā izstrādāts Latvijas Nacionālā arhīva darbības stratēģijas 2024.–2028. gadam projekts. Stratēģijas projektu plānots apspriest LNA struktūrvienībās, tās pilnveidot un 2024. gadā apstiprināt.

2023. gadā turpināta MK noteikumu projekta “Dokumentu un arhīvu pārvaldības noteikumi” (21-TA-1557) saskaņošana, precizējot normatīvo regulējumu atbilstoši arhīvu un dokumentu mūsdienu pārvaldībai, kas ar katru gadu vairāk tiek veikta elektroniski.

Ar MK noteikumu projektu “Dokumentu un arhīvu pārvaldības noteikumi” plānots aizstāt:

- 2012. gada 6. novembra MK noteikums Nr. 748 “Dokumentu un arhīvu pārvaldības noteikumi”;
- 2012. gada 6. novembra MK noteikums Nr. 749 “Kārtība, kādā nodod dokumentus pastāvīgā valsts glabāšanā Latvijas Nacionālajā arhīvā”;
- 2004. gada 2. marta MK noteikums Nr. 117 “Noteikumi par elektronisko dokumentu izvērtēšanas veidu, saglabāšanas kārtību un nodošanu valsts arhīvam glabāšanā”.

Tā kā visi minētie MK noteikumi pēc būtības reglamentē dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumus, to prasības redakcionāli precizējamas un konsolidējamas vienos MK noteikumos.

Turpinājās darbs pie MK noteikumu projekta “Grozījumi MK 17.09.2013. noteikumos Nr.857 “Latvijas Nacionālā arhīva publisko maksas pakalpojumu cenrādis””.

Reaģējot uz izaicinājumiem, kultūras mantojuma aizsardzībai un glābšanai krīzes situācijās Arhīvs izstrādājis un 2023. gada 3. maijā pieņēmis LNA iekšējos noteikumus Nr. LV_LNA-1.2.3./10 “Kārtība, kādā Latvijas Nacionālais arhīvs nodrošina darbības nepārtrauktību valsts nozīmes ārkārtējā situācijā (trauksmes gatavības plāns)”.

2023. gada 14. februārī pieņemti LNA iekšējie noteikumi Nr. LV_LNA-1.2.3./4 “Latvijas Nacionālā arhīva klientu apkalpošanas vadlīnijas”.

Pārskata periodā LNA sniedzis atzinumus par šādiem citu institūciju sagatavotiem normatīvajiem aktiem, MK sēžu protokollēmumu projektiem, MK rīkojuma projektiem un dokumentiem (informatīvajiem ziņojumiem):

- MK sēdes protokollēmuma projekts un informatīvais ziņojums “Par maksātnespējas procesa dokumentu nodošanu glabāšanā arhīvā” (23-TA-2342);
- MK noteikumu projekts “Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi” (23-TA-1964);
- MK sēdes protokollēmuma projekts un informatīvais ziņojums “Par līdzekļu piešķiršanu zvērinātu notāru arhīvu nodošanai glabāšanā Latvijas Nacionālajam arhīvam” (23-TA-2807);
- MK noteikumu projekts “Noteikumi par Aprūtināto teritoriju informācijas sistēmas izveidi un uzturēšanu un aprūtināto teritoriju un nekustamā īpašuma objekta aprūtinājumu klasifikatoru” (22-TA-861);
- Informatīvais ziņojums par Eiropas Padomes Konvencijas par piekļuvi oficiāliem dokumentiem parakstīšanu (23-TA-2469);
- MK noteikumu projekts “Grozījumi Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumos Nr. 787 “Valsts zemes dienesta maksas pakalpojumu cenrādis un samaksas kārtība”” (22-TA-2741);
- MK noteikumu projekts “Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 23. septembra noteikumos Nr. 563 “Noteikumi par ziņu sniegšanu un saņemšanu no Sodu reģistra, valsts nodevas apmēru un izziņas noformēšanas prasībām”” (22-TA-581);
- MK noteikumu projekts “Noteikumi par tehniskajām un organizatoriskajām prasībām publiskām personām, sniedzot elektronisko pakalpojumu” (22-TA-1876).

2023. gadā LNA saskaņojis 21 informācijas sistēmas attīstības aktivitāšu aprakstu atbilstību normatīvajiem aktiem dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.

P ā r s k a t s

par 5. Eiropas latviešu dziesmu svētku, L ī d s ā 1982.g.
ieņēmumiem un izdevumiem.

L-Ē-Ņ Ē M U M I.

Par pārdotām biļetēm	£ 28.098,50
Iekasēts Boddington Hallē piemaksas	" 9.054,24
Iekasēts Wheetwood Hallē	" 1.404,78
Iekasēts Charles Morris mājā par istabām	" 7.576,-
Atlikumā no loterijām	" 2.055,-
No piemiņlietu pārdošanas.	" 3.358,42
Izstādes galdi	" 474,-
Dažādi citi ieņēmumi	" 6.362,29
A i z d e v u m i :	
L.N.P.L.	£ 3.000,-
D.V.F.Līdsas nodaļa	" 2.000,-
D.V.F.Donkasteras nodaļa.	" 1.000,-
D.V.F.Bradfordas nodaļa	" 500,-
D.V.F.Halifaksas nodaļa	" 500,-

FINANŠU RESURSI

LNA budžeta izstrādāšanas un klasifikācijas principi ir šādi:

- LNA budžets izstrādāts saskaņā ar naudas plūsmas principu;
- LNA ir viens budžeta veids – pamatbudžets;
- budžeta izpildes analīze sniegta saskaņā ar 2018. gada 17. jūlija MK noteikumiem Nr. 421 “Kārtība, kādā veic gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktās apropriācijas izmaiņas” atbilstoši 2018. gada 10. aprīļa MK instrukcijai Nr. 2 “Instrukcija par valsts budžeta izpildes analīzi”;
- budžeta programmu struktūru nosaka Kultūras ministrijas LNA darbības stratēģijā definētie darbības virzieni.
- LNA valsts pamatbudžeta izdevumi 2023. gadā bija 10 961 758 eiro, kas salīdzinājumā ar 2022. gadu ir samazinājušies par 71 482 eiro jeb 0,65 procentiem.

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2023. gadā, eiro

Nr. p. k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)*	Pārskata (2023.) gadā		
			apstiprināts budžets likumā**	budžeta izpilde**	faktiskā izpilde*
1	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	10 942 993	11 057 112	10 938 766	10 899 194
1.1.	dotācijas	10 485 221	10 434 394	10 434 394	10 434 394
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	379 705	511 186	492 921	431 421
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	0	0		0
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	0	0		0
1.5.	valsts budžeta transferti	25 577	111 532	11 451	33 251
1.6.	pārējie ieņēmumi	52 490	0		128
2	Izdevumi (kopā)	11 010 178	11 141 015	10 961 758	11 500 238
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	10 737 850	11 113 390	10 934 133	11 195 065
2.1.1.	kārtējie izdevumi	10 737 833	11 113 390	10 934 133	11 095 080
2.1.2.	procentu izdevumi	0	0		0
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	0	0		0
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	0	0		0
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	17	0		99,985
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	272 328	27 625	27 625	305 173

1. tabula

* Saskaņā ar uzkrāšanas principu.

** Saskaņā ar naudas plūsmas principu.

LNA 2023. gada valsts pamatbudžeta samazinājums saistīts kā ar atsevišķu programmu pārtraukšanu, tā ar papildu finansējuma piešķiršanu salīdzinājumā ar 2022. gadu.

1. Pārtraukts programmas 99.00.00 "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem" finansējums 597 032 eiro apmērā, kas tikai 2022. gadā nodrošināja energoresursu izdevumu sadārdzinājuma segšanu.
2. Programmas 26.00.00 "Sabiedrības saliedētības pasākumi" apakšprogrammā diasporas pasākumiem nodrošināts finansējums līdzvērtīgā apmērā kā 2022. gadā - 37 000 eiro apmērā. Finansējums izlietots atlīdzībai (EKK 1000) 5 999 eiro apmērā un pakalpojumiem (EKK 2000) 31 000 eiro apmērā.
3. Samazināts finansējums 10 780 eiro apmērā programmai 22.02.00 "Kultūras pasākumi", sadarbības līgumi saistībā ar iepriekšējo projektu finansējuma apgūšanu un jaunu projektu nefinansēšanu, salīdzinot ar 2022. gadu, bet piešķirti papildu līdzekļi ārkārtas situāciju finansēšanai 9 820 eiro apmērā.
4. Piešķirts finansējums programmā 25.02.00 "Valsts kultūrkapitāla fonda programmu un projektu konkursi" 16 000 eiro apmērā, kas tika izlietoti dokumentālās filmas "Vai viegli būt jaunam?" restaurācijai. Papildus šīs filmas atjaunošanai no LNA programmas "Kultūras mantojums" tika izlietoti līdzekļi 1016 eiro apmērā subtitru veidošanai latviešu un angļu valodā.
5. Pārtraukts finansējums programmā 62.07.00 "Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana", jo 2022. gadā tas tika pabeigts. 2022. gadā finansējums bija 184 074 eiro apmērā.
6. Pamatbudžeta programmā 21.00.00 "Kultūras mantojums" izdevumi palielināti par 699 363 eiro jeb 6,86 procentiem. Salīdzinot ar 2022. gadu, pamatbudžets palielinājās atlīdzības izdevumu (EKK 1000) daļā par 444 471 eiro jeb 6,39 % saistībā ar papildu finansējumu, kas tika piešķirts saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2023. gadam". Salīdzinot ar 2022. gadu, izdevumi pakalpojumiem un precēm (EKK 2000) 2023. gadā palielinājās par 254 840 eiro jeb 7,9 procentiem. Neskatoties uz palielinājumu, saistībā ar citu neatliekamu izdevumu veikšanu Arhīva darbības nodrošināšanai un līdzekļu nepietiekamību, LNA 2023. gadā par precēm un pakalpojumiem, kuru maksāšanas termiņš bija decembris vai pirms decembra, ir palicis parādā 133 363 eiro.

LNA pamatdarbības kontā (budžeta programma 21.00.00 "Kultūras mantojums") ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi, salīdzinot ar plānoto, netika izpildīti par 18 240 eiro, kaut arī šie ieņēmumi palielinājās par 5,8 % salīdzinājumā ar 2022. gada ieņēmumiem no maksas pakalpojumiem.

LNA nav ieviesti finanšu instrumenti un finanšu risku vadības instrumenti, jo tas nav būtiski iestādes aktīvu, saistību un finansiālā stāvokļa novērtēšanai, līdz ar to LNA neveic aizņēmumus pamatdarbības finansēšanai.

Latvijas Nacionālais
arhīvs

**LATVIJAS NACIONĀLĀ
ARHĪVA DARBĪBAS
REZULTĀTI UN SNIEGTIE
PUBLISKIE PAKALPOJUMI**

Politikas rezultāti	Rādītāji	Izpilde
Apmierināta sabiedrības prasība pēc kvalitatīviem valsts arhīvu pakalpojumiem un to pieejamība sabiedrībai	Sabiedrības apmierinātības līmenis ar LNA sniegtajiem pakalpojumiem	93%
	Fizisko apmeklējumu skaits	18,8 tūkst.
	Virtuālo apmeklējumu skaits	300 tūkst.
	Gada laikā lasītavās izsniegto glabājamo vienību skaits	64,6 tūkst.
Darbības rezultāti		
Sabiedrībai pieejamais kultūras mantojums	LNA glabājamo vienību skaita pieaugums	68 tūkst. ¹
	LNA uzraudzībā esošo institūciju skaits	3200
	Restaurēto kultūras mantojuma vienību skaits LNA	2172
	Sniegtās konsultācijas (klātienē, telefoniski, pa e-pastu)	46,6 tūkst.
	Izsniegto izziņu skaits	17,1 tūkst.

2. tabula

3.1. INSTITŪCIJU ARHĪVU UN DOKUMENTU PĀRVALDĪBAS UZRAUDZĪBA

Pārskata periodā LNA uzskaitē bija 3,2 tūkstoši institūciju un to teritoriālo struktūrvienību, pašvaldību un to institūciju.² 2023. gadā saskaņotas 619 institūciju lietu nomenklatūras ar 91 304 lietām. Pēc 1312 institūciju pieprasījuma saskaņoti 1747 akti par 2 328 000 glabājamo vienību, kam beidzies glabāšanas termiņš, atlasī iznīcināšanai. Saskaņotas 1617 institūciju uzziņu sistēmas ar vairāk nekā 299 tūkstošiem aprakstīto glabājamo vienību. Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs un Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departaments veicis 139 institūciju elektronisko dokumentu tehnisko izvērtēšanu, xml shēmu un pakotņu pārbaudi, XML shēmu izstrādāšanu, labošanu un aktualizēšanu.

2023. gadā LNA, pamatojoties uz līgumsaistībām, veica 379 institūciju 22 426 glabājamo vienību sakārtošanu un aprakstīšanu.

LNA 2023. gadā atbilstoši dokumentu uzkrāšanas plānam valsts glabāšanā pieņēma līdz 2008. gadam radītās pastāvīgi glabājamās lietas papīra formā un līdz 2022. gadam radītos elektroniskos pastāvīgi glabājamās dokumentus no institūcijām, kurās LNA uzrauga dokumentu pārvaldības kārtības ievērošanu, kā arī reorganizēto vai likvidēto valsts un pašvaldību institūciju dokumentus. Kopā valsts glabāšanā pārskata gadā pieņemtas 1647 institūciju un citu tiesību subjektu, to skaitā privātpersonu, 163 330 glabājamās vienības (teksta dokumenti, kā arī audiovizuālie, foto un skaņas dokumenti dažādās vidēs un nesējos). 2023. gadā LNA pieņēmis 6,1 tūkstoti e-glabājamo vienību un vienas informācijas sistēmas (pārzinis SIA “*Possesor*”) datus.

¹ Vērtībā norādīts NDM reālais pieaugums, kas ir starpība starp pieņemtajām un iznīcināšanai atlasītajām glabājamām vienībām.

² Arhīvu likuma izpratnē institūcija ir ikviena institūcija vai privātpersona, kurai ar ārēju normatīvo aktu vai publisko tiesību līgumu ir noteiktas valsts varas pilnvaras (to skaitā Valsts prezidents, Saeima, Ministru kabinets, Valsts kontrole, tiesībsargs, Latvijas Banka, pašvaldība un cita atvasināta publisko tiesību juridiskā persona, tiešās vai pastarpinātās pārvaldes iestāde, Centrālā zemes komisija, Centrālā vēlēšanu komisija, prokuratūra, tiesa, notārs, tiesu izpildītājs), kapitālsabiedrība, kurā publiskai personai pieder kapitāla daļas vai akcijas, vienas vai vairāku publisku personu kapitālsabiedrības izšķirošajā ietekmē esoša kapitālsabiedrība, kā arī biedrība vai nodibinājums, kurā publiska persona ir biedrs vai dibinātājs.

Pēc 2023. gadā Valsts Kontroles sagatavotā ziņojuma “Vai arhīvā tiek nodrošināta elektronisko dokumentu saņemšana?”, LNA veicis sekojošas darbības: ir vienkāršota elektronisko dokumentu pieņemšanas metodika un mainīta tās atrašanās vieta LNA oficiālajā tīmekļa vietnē, pārceļot to uz lapas sākumu. Tāpat 2023. gada pēdējā ceturksnī sagatavots un iesniegts KISC un A/S “RIX Technologies” izmaiņu pieprasījums, kas uzlabotu komunikāciju starp Iestāžu portāla lietotājiem un arhīva darbiniekiem. Izmaiņu pieprasījuma realizācija paredzēta 2024. gada laikā.

LNA dažādos saziņas kanālos institūcijām sniedzis 9701 konsultāciju: metodisko un praktisko palīdzību par dokumentu saglabāšanas un aprakstīšanas jautājumiem, lietu nomenklatūru sastādīšanu un dokumentu izvērtēšanu; 890 institūciju darbiniekiem novadīti 38 semināri par dokumentu pārvaldību un dokumentu saglabāšanu.

Sarežģītu dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumu risināšanai LNA darbojas Dokumentu un arhīvu pārvaldības ekspertu komisija (turpmāk DAPEK) ar apakškomisijām. 2023. gadā notikušas piecas DAPEK sēdes, pieņemti 13 lēmumi par apvienojamo novada pašvaldību dokumentu fondēšanu, pašvaldību domju un centrālo administrāciju uzraudzību un fondēšanu administratīvi teritoriālās reformas kontekstā, lēmums par grozījumiem Zvērināta notāra lietu paraugnomenklatūrā.

2023. gadā notikusi 101 LNA struktūrvienības – Rīgas arhīvu, Zemgales reģionālā arhīva un zonālo valsts arhīvu – DAPEK apakškomisiju sēde.

3.2. INSTITŪCIJU DOKUMENTU UN ARHĪVU PĀRVALDĪBAS KĀRTĪBAS PĀRBAUDES

2023. gadā Arhīvu inspekcija veica 349 pārbaudes, to skaitā 332 pamata pārbaudes par dokumentu un arhīvu pārvaldības kārtības nodrošināšanu, piecas tematiskās pārbaudes un 12 kontroles pārbaudes. Tematiskās pārbaudes veiktas institūcijās, par kurām LNA saņemti fizisko vai juridisko personu iesniegumi (sūdzības) par iespējamiem dokumentu un arhīvu pārvaldības kārtības pārkāpumiem, kā arī pēc LNA vadības norādījumiem.

Arhīvu inspekcijas pārbažu rezultātā doto norādījumu izpildes kontrole veikta 335 institūcijām. 2023. gadā dokumentu un arhīva pārvaldības kārtība normatīvo aktu prasībām atbilda 25 (7,5 %) pārbaudītajās institūcijās. Biežāk konstatētās neatbilstības normatīvo aktu prasībām dokumentu un arhīvu pārvaldībā 2023. gadā pārbaudītajās institūcijās bija šādas:

- netiek veikta darbinieku rīcībā esošo dokumentu nodošana–pieņemšana, mainoties institūcijas personālam (72 institūcijās – 21,6 %);
- nav noteikta dokumentu un arhīva pārvaldības kārtība (57 institūcijās – 17 %);
- ilgstoši nav veikta dokumentu esības un fiziskā stāvokļa pārbaude (54 institūcijās – 16 %);
- ilgstoši nav veikta pastāvīgi un ilgstoši glabājamo dokumentu sagatavošana glabāšanai un dokumentu klasifikācijas shēmu un uzziņu sistēmu saskaņošana ar LNA (23 institūcijās – 7 %).

2023. gadā Arhīvu inspekcija uzsāka divus un turpināja vienu administratīvā pārkāpuma procesu par dokumentu un arhīva pārvaldības kārtības pārkāpumiem institūcijās. Par izdarītajiem pārkāpumiem divas personas sauktas pie administratīvās atbildības; viens process izbeigts. 2023. gadā Arhīvu inspekcija izskatīja vienu sūdzību par pakalpojuma kvalitāti LVVA lasītavā.

3.3. DOKUMENTU PIEEJAMĪBA

Arhīvu likums nosaka, ka viena no LNA funkcijām ir nodrošināt glabāto dokumentu pieejamību, veicot to izvērtēšanu, aprakstīšanu un uzziņu sistēmu veidošanu. Mūsdienās dokumentu pieejamības virzieni zarojas arī digitāli pieejamo uzziņu sistēmu, meklētāju un digitālo lasītavu virzienā.

Dokumentu aprakstīšana, uzziņu sistēmu pilnveidošana

Pārskata periodā veikta:

- 486 fondu, 420 sēriju, 12 487 lietu līmeņa aprakstu un 3567 dokumentu aprakstīšana;
- 886 fondu, 23 sēriju un 196 820 lietu līmeņa aprakstu pilnveidošana, pārstrāde un tulkošana;

- 1563 fondu, 13 257 sēriju un 381 926 lietu līmeņa aprakstu ievade Vienotajā valsts arhīvu informācijas sistēmā (turpmāk VVAIS; bez aprakstīšanas, pilnveidošanas, pārstrādes un tulkošanas).

2023. gadā, lai nodrošinātu plašāku pieejamību LNA uzziņu sistēmai kā darbiniekiem, tā arī LNA klientiem, kas lieto publisko meklētāju “MeklēLNA”, realizēta LNA iekšējā projekta par uzziņu sistēmu apstrādi ar optisko teksta atpazīšanu (OCR), izmantojot programmu *Abby FineReader 15*, otrā fāze. Pārskata periodā projektā piedalījās Alūksnes zonālais valsts arhīvs (turpmāk ZVA), Liepājas ZVA, Rēzeknes ZVA, Valmieras ZVA, Zemgales reģionālais arhīvs un LVA; organizētas darbinieku apmācības darbam ar OCR lietojumprogrammu *Abby FineReader 15*, veikta lietu līmeņa aprakstu apstrāde. Kopumā apstrādāts vairāk nekā 1600 uzskaites sarakstu un 374 829 glabājamās vienības datorrakstā. Apstrādāto vienību importēšana VVAIS plānota 2024. gadā.

Pārskata periodā LNA publiskajā meklētājā “MeklēLNA” publicēti 376 tūkstoši apraksta vienību. Līdz ar to 2023. gada beigās tiešsaistē ir pieejama informācija par 37 929 fondiem, 7815 apakšfondiem, 58 481 sēriju, 73 149 apakšsērijām un 1 479 787 lietām (kopā 1,67 miljoni apraksta vienību).

LNA uzturētajā digitālajā krātuvē redzidzirdilatviju.lv pārskata periodā kopumā izveidoti 19 442 jauni ieraksti – 1687 filmas, 16 983 foto un 772 skaņas ieraksti – un bagātināti jau publicēto materiālu metadati. Pārskata perioda beigās interesentiem vietnē (redzidzirdilatviju.lv) kopumā bija pieejama informācija par 115 308 fotogrāfijām, filmām un skaņas ierakstiem, kā arī pieejamas apskatei un atskaņošanai 100 981 filmu, fotogrāfiju un skaņas ierakstu datnes.

Dokumentu digitālās krātuves

Latvijas Nacionālā arhīva viens no galvenajiem attīstības virzieniem ir padarīt tiešsaistē pieejamu pēc iespējas lielāku nacionālā dokumentārā mantojuma daļu. Darbojoties šajā virzienā, sabiedrībai pieejamas vairākas LNA uzturētas digitālo materiālu vietnes un datubāzes.

LPSR VDK dokumentu arhīvs. No 2018. gada 20. decembra ir pieejama tīmekļa vietne, kurā saskaņā ar likumu “Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu” ir publicēti LPSR Valsts drošības komitejas un ar tās darbību saistītie dokumenti. Vietni 2023. gadā apmeklēja 11 tūkstoši interesentu, apskatot 92 tūkstošus lapu.

Digitālā krātuve “Redzi, dzirdi Latviju!”. 2023. gadā audiovizuālo, foto un skaņas dokumentu digitālās krātuves redzidzirdilatviju.lv vietni apmeklējuši 98,6 tūkstoši apmeklētāju un ir fiksēti 188,3 tūkstoši lapu skatījumu.

Vietne “Raduraksti”. Vietni “Raduraksti” 2023. gadā ir apmeklējis 99 481 lietotājs, bijušas 481 692 lietotāju sesijas un 4 380 747 lapu skatījumi. Salīdzinājumā ar 2022. gadu, kad bija reģistrēts 79 761 lietotājs, 396 592 lietotāju sesijas un 3 896 023 lapu skatījumi, tas ir ļoti būtisks pieaugums – attiecīgi par 24,7, 21,5 un 12,4 procentiem. “Radurakstus” apmeklējuši interesenti no vairāk nekā 100 pasaules valstīm, to skaitā saskaņā ar 2023. gada otrā pusgada rādītājiem 59,5 % lietotāju ir no Latvijas, 10,8 % no ASV, 7,2 % no Krievijas, 4,0 % no Vācijas. Salīdzinot ar 2022. gadu, palielinājies apmeklējums no Latvijas, bet nedaudz samazinājies no Krievijas un Vācijas. Priekšnoteikums attēlu skatīšanai ir personīgā konta izveide, un vietni 2023. gada laikā pilnā apjomā izmantojuši 17 607 reģistrēti lietotāji, kas ir par 4,18 % vairāk nekā 2022. gadā, kad bija 16 909 lietotāji, bet joprojām nedaudz mazāk kā 2021. gadā, kad bija 17 947 lietotāji. Kopš 2020. gadā veiktās “Radurakstu” pārejas uz šī brīža risinājumu izveidoti kopumā 43 256 lietotāju konti (2024. gada sākuma dati).

Vietne “Latviešu diasporas dokumenti”. Latviešu diasporas dokumentu vietnē (<https://diaspora.arhivi.lv/>) sadaļā “LNA veidotās datubāzes” datubāzē “Emigrācijā esošo Latvijas pilsoņu reģistrācijas kartītes” LNA LVA pabeidza 1971. fonda “Trimdas latviešu organizāciju

dokumenti” 4. uzskaites saraksta (bēgļu palīgkartotēka) datu ievadīšanu (1945 ieraksti) un publicēja jaunu datubāzi “Kritušo, pazdušo karavīru uzskaites kartotēka”, kas veidota no 2852. fonda “Latviešu Karavīru Palīdzības pārvalde (Vācija)” dokumentiem (14 156 ieraksti). Turpināts darbs pie Zviedrijas Valsts arhīvā glabātā latviešu diasporas arhīva datubāzes (Diasporas dokumenti arhīvos > Ārvalstīs). 2023. gadā vietne apmeklēta 5,7 tūkstošus reižu ar vairāk nekā 62 tūkstošiem lapu skatījumu.

Latvijas Valsts arhīva datubāze. LVA interneta vietni 2023. gadā apmeklēja 60 000 unikālu lietotāju 79 000 apmeklējumos, apskatot 210 000 apakšlapas/sadaļas. Vairākums apmeklētāju bija no Latvijas (51 000), ASV (1400) un Lielbritānijas (1100).

Publiskais meklētājs “MeklēLNA”. Kopš 2020. gada februāra darbojas LNA publiskais meklētājs “MeklēLNA”. 2023. gada noslēgumā publiskajā meklētājā bija pieejami vairāk nekā 1,67 miljoni apraksta vienību, un 2023. gadā “MeklēLNA” bija apmeklējuši 5394 lietotāji, kas skatījuši 81 645 lapas.

Kopumā LNA datubāzes un uzturētās tīmekļa lapas 2023. gadā apmeklējuši vairāk nekā 300 tūkstoši interesentu un kopumā veikti 5,2 miljoni lapu skatījumu.

3.4. DOKUMENTU SAGLABĀŠANA

2023. gada jūlijā sadarbībā ar Kultūras informācijas sistēmu centru un SIA “WeAreDots” pabeigta elektronisko dokumentu ilgstošās saglabāšanas risinājuma *Preservica* instalācija un testēšana un uzsākta institūciju elektronisko dokumentu un LNA dokumentu digitālo kopiju nodošana glabāšanai *Preservica*. 2023. gadā *Preservica* nodoto dokumentu kopējais apjoms ir 4590 GB (4,48 TB).

Ir izvērtēta funkcionalitāte un iesniegts izmaiņu pieprasījums, kas tiks realizēts 2024. gada laikā.

2023. gadā notikušas sešas LNA Dokumentu uzskaites aktualizācijas komisijas sēdes, kurās izskatīti divi organizatoriski tehniskie jautājumi; no NDM izslēgtas zudušas/nepieņemtas 30 glabājamās vienības; neglābjami bojātas 1093 glabājamās vienības; atkārtoti izvērtētas un izslēgtas no NDM 300 glabājamās vienības.

Infrastruktūra

2023. gadā LNA struktūrvienības un glabātavas ir izvietotas 25 ēkās visā Latvijā. Joprojām aktuāls ir jautājums par jaunu glabātavu izveidi, jo kopējais glabātavu noslogojums 2023. gada beigās bija 85,7 procenti. Tomēr šis ir vidējais noslogojums, un jāņem vērā, ka virkne glabātavu (Alūksnes ZVA, Cēsu ZVA, LVVA u.c.) ir papildītas 100 % apmērā, un šo ēku tālākai ekspluatācijai nepieciešami atkārtoti slodzes izturības mērījumi. Tāpat daļa glabātavu izvietotas īrētās telpās, kas veido papildu slogu LNA budžetam. Papildus, vairākums ēku neatbilst dokumentu saglabāšanas prasībām, kas ilgtermiņā rada apdraudējumu nacionālajam dokumentārajam mantojumam.

2023. gadā, veicot ēku un to inženierkomunikāciju funkcionalitātes uzraudzības pasākumus, pamatā tika novērsti neplānoti ēku būvkonstrukciju bojājumi, kas radās dažādu dabas stihiju ietekmē (plūdi Jēkabpilī, lietavas Jelgavā), siltumapgādes sistēmās integrētas jaunās paaudzes vadības iekārtas ar iespējām monitorēt patērēto siltumenerģiju (Jēkabpils ZVA, LVA Bezdēlīgu ielā 1a). Atsevišķās arhīva ēkās novērsti ugunsdrošības sistēmu plānotie un neplānotie bojājumi: Rīgā, Šmerļa ielā 5 (vadības paneļa maiņa), Tukumā, Kandavas ielā 18 (sistēmas vadības paneļa maiņa), Liepājā, Krūmu ielā 7/9 (sistēmas funkcionalitātes atjaunošana).

Rīgā, Skandu ielā 14, sadarbībā ar VAS “Valsts nekustamie īpašumi” (turpmāk VNĪ) 2023. gadā turpinājās vairāku projektu – nestspējas noteikšana starpstāvu pārsegumiem, automātiskās ugunsdrošības trauksmes sistēmas pārbūve, telpu pārplānošana un pārbūve – īstenošana pirmajā

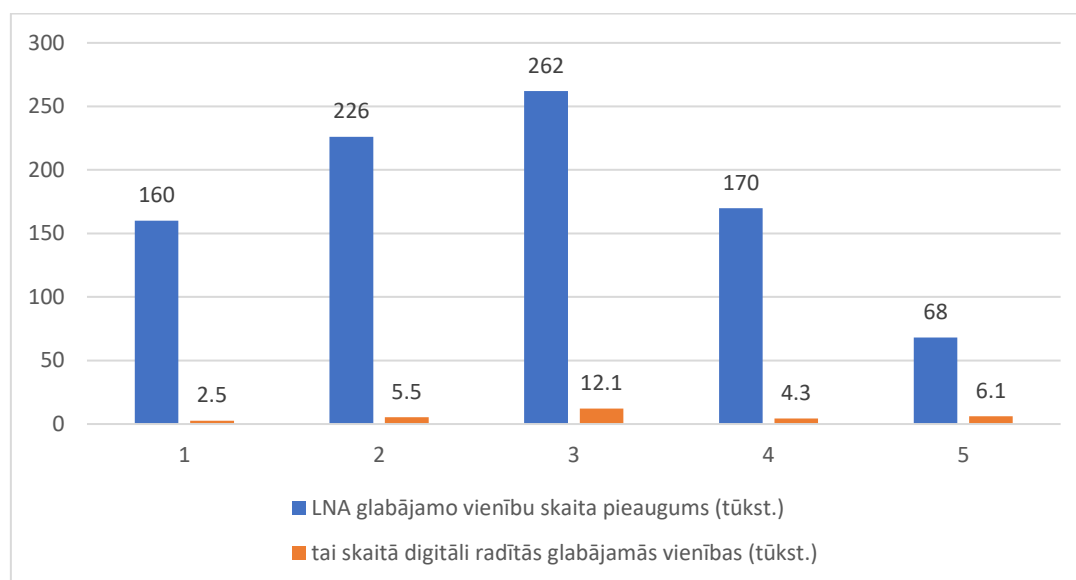
posmā (informācijas iegūšana, tehniskā projekta izstrāde). 2023. gada decembrī sāka nolietoto būvju demontāža, sakārtojot iekšējo teritoriju. Darbus plānots pabeigt 2024. gada aprīlī.

2023. gadā LNA ēkās Rīgā, Slokas ielā 16 un Bezdelīgu ielā 1a, saskaņā ar 2023. gada 8. augusta MK noteikumiem Nr. 443 "Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 1.2. reformu un investīciju virziena "Energoefektivitātes uzlabošana" 1.2.1.4.i. investīcijas "Energoefektivitātes uzlabošana valsts sektora ēkās, t. sk. vēsturiskajās ēkās" īstenošanas noteikumi" sadarbībā ar VNĪ uzsākts projekts "Energoefektivitātes uzlabošana valsts sektora ēkās, t. sk. vēsturiskajās ēkās". Ar MK 2023. gada 8. augusta sēdes (Nr. 38, 79. §) protokollēmumu "Noteikumu projekts "Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 1.2. reformu un investīciju virziena "Energoefektivitātes uzlabošana" 1.2.1.4.i. investīcijas "Energoefektivitātes uzlabošana valsts sektora ēkās, t. sk. vēsturiskajās ēkās" īstenošanas noteikumi" Kultūras ministrijai uzdots nodrošināt, ka minētajās valsts sektora ēkās Rīgā, Slokas ielā 16 un Bezdelīgu ielā 1a, tiek sasniegts 30 % kopējās primārās enerģijas ietaupījums.

Saskaņā ar 2023. gada 10. oktobra MK noteikumiem Nr. 576 "Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 5.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Vietējās teritorijas integrētās sociālās, ekonomiskās un vides attīstības un kultūras mantojuma, tūrisma un drošības veicināšana pilsētu funkcionālajās teritorijās" 5.1.1.7. pasākuma "Reģionālās kultūras infrastruktūras attīstība kultūras pakalpojumu piekļūstamības uzlabošanai" īstenošanas noteikumi" NDM saglabāšanas infrastruktūras izveidei, tostarp LNA Vidzemes reģiona centra izveidei, pieejams ERAF finansējums. Projekta iesniedzējs – Cēsu novada pašvaldība un VNĪ. Līdz ar to turpinājās projekta par jaunas arhīva glabātavas izveidi Vidzemes reģionā (Ata Kronvalda ielā 37 Cēsīs) izstrāde ar mērķi optimizēt arhīva infrastruktūru, samazināt izdevumus par pašlaik ekspluatētām ēkām Alūksnē, Valmierā, Cēsīs un nodrošināt mūsdienām atbilstošus NDM saglabāšanas apstākļus. Saskaņošanas procesā atradās konceptuālā ziņojuma un MK rīkojuma projekts "Par Latvijas Nacionālā arhīva Vidzemes reģiona centra, Cēsu Vēstures un mākslas muzeja krātuvju un Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās pārvaldes centrālā arhīva izveidi Cēsīs" (23-TA-1701).

Dokumentu pieņemšana glabāšanā

2023. gadā valsts glabāšanā pieņemtas 163 330 glabājamās vienības, no kurām vairāk nekā 150 tūkstoši bija tekstuālie papīra dokumenti un 1640 elektroniski tekstuālie dokumenti (e-doc), 330 kinodokumenti, 451 videodokuments, 1952 skaņas dokumenti, 4767 fotodokumenti un pieci attēldokumenti. 2024. gada 1. janvārī LNA glabājās 23,27 miljoni glabājamo vienību, reālais LNA glabājamo vienību pieaugums ir 68 tūkstoši. Šo rādītāju veido glabāšanā LNA pieņemto glabājamo vienību, dokumentu aprakstīšanas, lietu esības, fiziskā stāvokļa pārbaužu rezultātā arhīvu fondiem pievienoto glabājamo vienību un no NDM izslēgto un iznīcināšanai atlasīto glabājamo vienību starpība.

2. attēls. Latvijas Nacionālajā arhīvā glabājamo vienību skaita pieaugums (tūkst.)

Glabājamo vienību aprites digitalizācija

2023. gadā LNA iekšējo procesu efektivizācijai saskaņā ar 2023. gada 19. janvāra LNA rīkojumu LV_LNA-1.4.2./6 organizēts pilotprojekts “Glabājamo vienību aprites digitalizācija” ar mērķi automatizēt glabājamo vienību apriti un uzskaiti. Uzsākta glabājamo vienību digitālās uzskaites sakārtošana, tostarp aplīmējot 214 188 glabājamās vienības ar svītrkodiem. Svītrkodus uz glabājamām vienībām līmēja glabājamo vienību pieņemšanas procesā, lietu izsniegšanas un glabājamo vienību sasaistes ar glabāšanas vietām procesā. 2023. gadā veikts VVAIS uzlabojums un ieviesti arī D2 kodī, kas darbosies paralēli svītrkodiem. D2 kodu priekšrocība ir to izmērs, kas nodrošinās finanšu līdzekļu ietaupījumu, iegādājoties mazākas uzlīmes, un atvieglos saglabātāju darbu, jo uz lietu vākiem ne vienmēr ir vieta salīdzinoši lielākam svītrkodam.

Restaurācija un digitalizācija

2023. gadā galvenais uzsvars likts uz unikālā dokumentu kopuma digitalizēšanu, ko veica LNA Dokumentu preventīvās saglabāšanas departamenta (turpmāk DPSD) Digitalizācijas nodaļa sadarbībā ar LVVA Dokumentu uzskaites un saglabāšanas nodaļu, kā arī LVKFFDA.

Pārskata periodā DPDS pabeidza iepriekšējā periodā uzsāktu UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā iekļauto Rīgas rātes protokolu, 1603–1890 konservāciju un digitalizāciju (LVVA 749. fonds), tāpat turpināts darbs pie LVVA 2761. fonda “Rīgas pilsētas Būvniecības komisija”, LVVA 2935. fonda “Rīgas pilsētas dzimtsarakstu nodaļa”, LVVA 1303. fonda “Prezidenta kanceleja” un Iekšlietu ministrijas Administratīvā departamenta kartotēkas (LVVA 3234. fonds) digitalizācijas. Baznīcu grāmatu fiziskais stāvoklis (daudz plīsumu, burzījumu, dziļi iešūti teksti, līmlentes bojājumi) apgrūtināja dokumentu digitalizāciju; tām bija nepieciešama kā restaurācija, tā arī īpaša attieksme digitalizācijas procesā. LVKFFDA digitalizējis 18110 fotodokumentus, 115 skaņu dokumentus, 228 videodokumentus un 614 filmām sagatavojis 2889 nodrošinājuma fonda datnes. Ārpus arhīva veikta 128 fotodokumentu, 345 skaņas dokumentu, piecu videodokumentu un 120 kinodokumentu digitalizācija.

Projektu ietvaros digitalizēti LVA 132. fonda “Latvijas PSR Ārkārtējā republikāniskā komisija, 1941–1947” dokumenti. Digitalizācija veikta ar Pasaules holokausta atceres centru *Yad Vashem* noslēgtā līguma ietvaros.

Kopā pārskata periodā LNA digitālais krājums papildināts ar 3 079 515 datnēm (no tām 669 478 datnes sagatavotas LNA, bet 2 410 037 datnes saņemtas no sadarbības partnera “Family Search”).

2023. gadā DPSD saskārās ar tehniskām problēmām, jo diviem no trim fotografēšanas šūpoļu galdiem bija nepieciešams remonts, bet šīs iekārtas pilnvērtīgu izmantošanu kavēja arī *Bookeye3* tehniskās problēmas.

Paralēli digitalizācijas darbam DPSD veica dokumentu restaurāciju un konservāciju, kas vairākumā gadījumu bija saistīts ar glabājamo vienību digitalizēšanu. Restaurācijas procesā tika izmainīta metodika darbā ar dokumentiem, kas satur dzelzs gallu tinti (piemēram, darbā ar LVVA 1100. un 554. fondu). Turpināta LVVA 2761. fonda “Rīgas pilsētas būvvalde” dokumentu sagatavošana digitalizācijai. Glabājamās vienības satur liela izmēra vairākkārt salocītus rasējumus, kam ir plīsumi un burzījumi. Pirms restaurācijas bija nepieciešama glabājamo vienību daļēja izjaukšana, bet pēc restaurācijas un digitalizācijas – atkārota iešūšana. Veikta 47 LVVA 688. un 2909. fonda karšu sagatavošana digitalizācijai. Tāpat digitalizācijas vajadzībām veikta uzskaites sarakstu izjaukšana un atkārtota iešūšana. Vienlaikus ar citiem saglabāšanas darbiem LVVA veica sīkus restaurācijas un konservācijas darbus 1024 glabājamām vienībām.

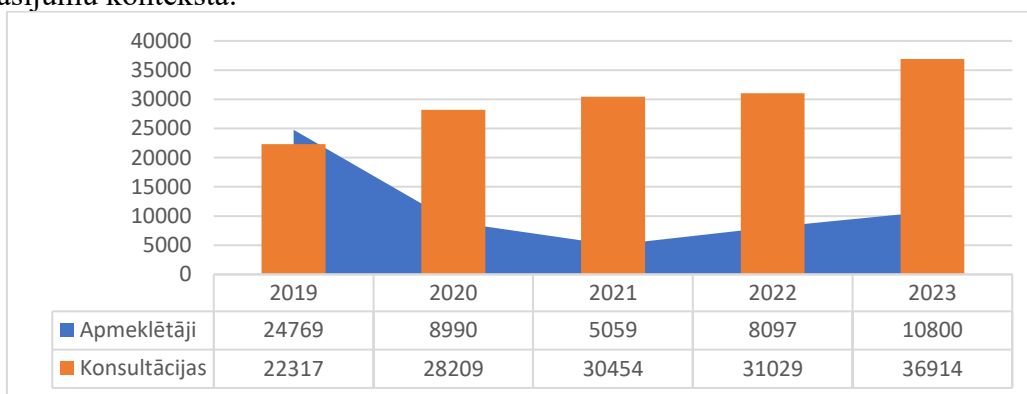
Kopā pārskata periodā:

- restaurētas 16 675 lapas (123 glabājamās vienības);
- dokumentu konservācija vai remonts veikts 202 426 lapām (2046 glabājamās vienības);
- dokumentu dezinfekcija veikta 179 604 lapām (481 glabājamā vienība).

2023. gadā turpināts darbs pie rokraksta tekstu atpazīšanas (*Handwritten text recognition, HTR*) saistībā ar UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā iekļauto Rīgas rātes protokolu, 1603–1890 saglabāšanas un attīstības plāna īstenošanu. Izmantojot *Transkribus* programmatūru, tika uzlabots publiskais modelis, pievienojot 109 lapaspušu transkripciju, un izveidots jauns valodas modelis. Ar to tika veikta 200 lapaspušu teksta atpazīšana no digitālajām kopijām un tam sekojošā transkripcijas pārbaude un labošana. Rezultātā izveidotais valodas modulis tika atkārtoti apmācīts, ar kuru turpināsies darbs arī 2024. gadā.

3.5. APMEKLĒTĀJU PIENĒMŠANA UN KONSULTĒŠANA

2023. gadā kopumā LNA darbinieki snieguši vairāk nekā 46,6 tūkstošus konsultāciju, to skaitā pa LNA vienoto klientu atbalsta tālruni sniegti 4,5 tūkstoši konsultāciju; konsultācijas par dokumentu atrašanās vietām, par dokumentu uzskaiti, saglabāšanu un izmantošanu valsts un pašvaldību institūcijās saņēmuši 9,7 tūkstoši personu; klātienē pakalpoti 18,8 tūkstoši klientu, no tiem 8,4 tūkstoši biju lasītavu apmeklējumi, bet vairāk nekā 10 tūkstoši klātienē konsultāciju sniegts izziņu pieprasījumu kontekstā.

3. attēls. Apmeklētāju pieņemšana un konsultēšana

Izstrādāts un 2023. gada 28. februārī LNA tīmekļa vietnē publicēts Latvijas Nacionālā arhīva klientu apkalpošanas standarts, kas sniedz informāciju par Latvijas Nacionālā arhīva klientu apkalpošanas vērtībām un principiem, pakalpojumu saņemšanas veidiem un saziņas iespējām.

3.6. PIEPRASĪJUMU IZPILDE

Pārskata gadā no Latvijas un ārvalstu klientiem saņemts 18,1 tūkstošs pieprasījumu (no tiem 4942 bija e-pakalpojuma pieprasījumi), atbildot uz tiem, sagatavots 17,1 tūkstošs arhīva izziņu, to skaitā aptuveni 10 tūkstoši sociāli tiesisko izziņu; 3525 pieprasījumi saņemti no juridiskām personām. Sagatavotas 1614 bezmaksas izziņas institūcijām.

Lielākais pieprasījumu īpatsvars bija par darbu (38 %), par biogrāfiskiem datiem (19 %), par īpašuma piederību un apsaimniekošanu (12 %) un par mācībām (11 %). Pieprasījumi lielākoties nākuši no Latvijas (92 %), daudz mazākā apmērā no Krievijas (3 %), Ukrainas (1 %), Brazīlijas (1 %), Izraēlas (1 %) u. c. pasaules valstīm.

Sniegti 36,9 tūkstoši konsultāciju (klātienē, pa telefonu vai elektroniskā veidā), no kurām tikai 10,4 tūkstoši sniegtas klātienē.

Pārskata periodā turpināts darbs pie metodiskā materiāla klientu atbalsta tālruņa darbiniekiem pilnveides. Lai nodrošinātu vienotu pieeju darbam ar klientiem, tika pilnveidota klientu atbalsta tālruņa darbinieku un izziņu nodaļu darbinieku profesionalitāte, organizējot regulāras apmācības un seminārus. Tāpat kvalitātes kontroles nolūkos izdarīti kontroles zvani.

2023. gada otrajā pusē veikta LNA e-pakalpojumu, to skaitā izziņu pieprasījumu, analīze. Sniegtas konsultācijas par LNA iekšējiem procesiem un priekšlikumi LNA e-pakalpojuma kvalitātes celšanai.

3.7. LASĪTAVU PAKALPOJUMI

Arhīva lasītavās ir 176 darbavietas, no tām 24 ir aprīkotas ar datoru. LNA portālā pieejams e-pakalpojums reģistrācijai darbam Arhīva lasītavās un glabājamo vienību pasūtīšanu apskatei lasītavā klienta izvēlētajā datumā.

Pārskata periodā reģistrēti 8439 lasītavu apmeklējumi Rīgā un visā Latvijā. Visvairāk lasītavu apmeklēts LNA Latvijas Valsts vēstures arhīvā (5792 apmeklējumi) un Latvijas Valsts arhīvā (1829 apmeklējumi). No 2023. gadā LNA reģistrētajiem 2129 lasītājiem 264 bija ārvalstu pētnieki no 37 valstīm (Vācija, Lielbritānija, ASV, Lietuva, Igaunija u. c.). Lasītājiem izsniegtas izmantošanai lasītavās 64 618 glabājamās vienības. Lasītavu apmeklējuma mērķi bija dažādi: lielākais apmeklējumu skaits saistīts ar personiskām vajadzībām (piem. dzimtas pētniecība) (2757 apmeklējumi), zinātniskiem pētījumiem (1647 apmeklējumi), studiju un mācību darbiem (771 apmeklējums).

LNA bibliotēkas pakalpojumi

LNA bibliotēkā 2023. gadā bibliotēkas fonda kopējais glabājamo vienību skaits bija 104 464 eksemplāri, tostarp grāmatas – 53 605, zinātniski tehniskās informācijas fonds – 4 360, periodika – 19 756, notis – 45, kartes – 65, audiovizuālie materiāli – 34, dokumentu krājumi – 1597, elektroniskie resursi – 2, skrejlapas – 25 000 eksemplāru. Bibliotēkas krājums (iepirkumi un dāvinājumi) 2023. gadā tika papildināts par 65 eksemplāriem.

2023. gadā bibliotēkā reģistrēti 53 lasītāji, kas kopumā bibliotēku apmeklēja 220 reizes, izsniegtas 895 vienības, uzziņas sniegtas 82 reizes.

3.8. DOKUMENTU POPULARIZĒŠANA UN KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

2023. gadā notikušas trīs Datu apstrādes izvērtēšanas komisijas sēdes, kurās izskatīti jautājumi un pieņemti lēmumi saistībā LNA datu privātuma politikas, Fizisko personu datu apstrādes noteikumu ievērošanu arhīva izstāžu un publikāciju materiālos, interneta vietnē “Raduraksti” un ilgstošās saglabāšanas risinājumā *Preservica*.

Dokumentu krājumi, publikācijas

- 2023. gada sākumā izdots žurnāla “Latvijas Arhīvi” 2022. gada 2. numurs un 2023. gada 1. numurs. 2023. gadā sagatavots “Latvijas Arhīvi” 2023. gada 2. numurs, kas veltīts LNA

Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva 60. gadu jubilejai. Žurnāli izdoti ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu.

- 2023. gada 30. jūnijā klajā laista LNA sērijas “Vēstures avoti” 10. sējuma noslēdzošā daļa – izdevums “Cīņa par brīvību: Latvijas Neatkarības karš (1918–1920) Latvijas Valsts vēstures arhīva dokumentos. 4. daļa: 1919. gada decembra sākums – 1920. gada rudens” (sast. Dr. hist. Ēriks Jēkabsons), kurā publicēti 228 dokumenti un atmiņu liecības par Latgales atbrīvošanas operāciju un miera sarunām ar Padomju Krieviju.
- 2023. gada 28. janvārī elektroniskā un drukātā formā izdots IREX Baltijas Medijpratības programmas Latvijas Universitātē ietvaros tapušais profesores Vitas Zelčes materiāls “Atmiņas institūcijas un medijpratība” par Latvijā līdz šim mazāk aktualizētu tematu – atmiņas institūciju lomām sabiedrībā, tostarp arī medijpratības stiprināšanā, ko papildina Latvijas Nacionālā arhīva direktores Māras Sprūdžas un citu kultūras mantojuma institūciju pārstāvju pieredzes stāsti par viņu pārstāvēto atmiņas institūciju praktisko pienesumu sabiedrības medijpratības sekmēšanā.
- Cēsu novada laikrakstā “Druva” 2023. gada 1. pusgadā publicēta informācija par sociāli tiesisko izziņu pieprasīšanu.
- Laikrakstā “Ventas Balss” 2023. gada 17. janvārī publicēts raksts par nozaudētiem R. Paula intervijas materiāliem, u. c.

Izstādes

Viena no tradicionālajām un joprojām aktuālajām dokumentu popularizēšanas formām ir Arhīva veidotās dokumentu izstādes, kas veltītas valstiski svarīgu vēstures notikumu atcerei, nozīmīgām personībām un reģionāli aktuālām tēmām.

2023. gadā sagatavotas astoņas izstādes Latvijas Nacionālajā arhīva dokumentārā mantojuma vērtību popularizēšanai:

- dokumentāro liecību izstāde “Dziesmas spēks”, atzīmējot Dziesmu svētku tradīcijas 150. gadadienu, iepazīstina ar daudzveidīgu LNA uzkrāto dokumentu klāstu un sniedz ieskatu Dziesmu svētku vēsturē, sākot no I Vispārīgajiem latviešu Dziedāšanas svētkiem līdz nupat izskanējušajiem XXVII Vispārējiem latviešu Dziesmu un XVII Deju svētkiem, tā eksponēta Rīgas Sv. Pētera baznīcā (2023. gada jūnijs–2024. gada janvāris). Izstāde bija apskatāma arī ikgadējā drošības un ārpolitikas foruma “Rīgas konference 2023” noslēguma pasākuma viesiem, kas bija ieradušies no vairāk nekā no 40 valstīm;
- sadarbībā ar Rīgas Stradiņa universitāti tapa izstāde “Laika atspulgs”, kas veltīta Rīgas Stradiņa universitātes tautas deju ansambļa “Ačkups” 70 gadu jubilejai, tā eksponēta LNA administrācijas ēkas (Šķūņa ielā 11 Rīgā) izstāžu logos;
- 2023. gada 18. janvārī–20. martā LNA Latvijas Valsts vēstures arhīva vestibilā bija apskatāma izstāde “Satversme un tās veidotāji. Brīvība. Neatkarība. Demokrātija”. Četrās izstādes planšetēs eksponēti arhīva dokumentu attēli ar liecībām par Satversmes sapulces vēlēšanām, Satversmes sapulces darbu, Satversmes tapšanu, kā arī vairāku Satversmes sapulces deputātu likteņiem;
- 2023. gada 16. martā sadarbībā ar Latvijas Republikas Saeimu tapa izstāde “Saeimas kārtības rullim – 100” par Saeimas kārtībās ruļļa simtgadi. Izstāde atklāta Saeimas namā;
- 2023. gada jūnijā–augustā Jēkabpils zonālajā valsts arhīvā eksponētas izstādes “Ceļš uz Dziesmu un deju svētkiem JEZVA dokumentos un akadēmiķa S. Timšāna dokumentu kolekcijā (F.5135)” un “Dziesmai šodien liela diena”;
- 2023. gada 30. jūnijā Alūksnes ZVA atklāta izstāde “Alūksnes, Balvu un Gulbenes rajonu dalība Dziesmu un deju svētkos”;
- 2023. gada 9. jūlijā Cēsu ZVA atklāta izstāde “Kora dziedāšanas tradīcija Cēsīs”;
- 2023. gada oktobrī–novembrī režisora un Rīgas Latviešu biedrības priekšsēdētāja Pētera Pētersona 100. gadadienai veltītā izstāde “Pētera Pētersona sapņi un laiks” tika eksponēta Rīgas

Latviešu biedrības namā (jūnijs), kā arī iekļauta Dailes teātra rīkotajā režisora Pētera Pētersona simtgades atceres programmā.

Veidotas arī citas izstādes, piemēram, sadarbībā ar Valmieras integrēto bibliotēku Valmieras ZVA izveidojis ekspresizstādi “Valmierā skan disko”, kas iepazīstina ar diskotēku darbību Valmierā, Rūjienā un Mazsalacā laika periodā no 1978. līdz 2002. gadam

Pārskata periodā eksponētas iepriekšējos gados sagatavotās izstādes, to skaitā izstāde “Cerību uguns kuri – mirklis pirms brīvības”, kas veltīta 1991. gada janvāra barikāžu laikam, “Somu jēgeri Latvijā”, “Reformācijai 500”, “Deklarācija par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”, “Ir Latvija. Ir Latvija brīva” un “Satversme un tās veidotāji”.

LNA 2021. gadā izveidotā izstāde “Mūžīgi Čaks” 2023. gada oktobrī tika nominēta Aleksandra Čaka balvai.

Dokumentu tematiskās kolekcijas

Digitālajā krātuvē “Redzi, dzirdi Latviju!” 2023. gadā kopumā publicētas 46 jaunas tematiskās kolekcijas, no tām 18 kolekcijas tapa sadarbībā ar citām LNA struktūrvienībām. 2023. gads Latvijas kultūras kontekstā bija Dziesmu svētku gads, un, godinot šo notikumu, tapa sešas kolekcijas, kas veltītas Dziesmu svētkiem un to dalībniekiem: “Dziesmu svētki Latvijā”, “Dziesmu svētki padomju Latvijā”, “Latviešu Dziesmu svētki trimdā”, “Rajonu un novadu Dziesmu svētki padomju Latvijā”, “Latgales Dziesmu svētki” un “Ventspilnieki Dziesmu svētkos”.

Pārskata periodā papildus publicētas šādas tematiskās kolekcijas:

- tēma “Personības” papildināta ar 12 jaunām kolekcijām (Olga Dreģe, Gunārs Priede, Imants Ziedonis, Vera Singajevska, Pēteris Pētersons, Ādolfs Klīve, Lilīta Bērziņa, Jāzeps Vītols, Dzidra Ritenberga, Anta Klints, Uldis Dumpis, Edgars Liepiņš);
- tēma “Kino” papildināta ar piecām jaunām kolekcijām (Mārtiņš Lapiņš, Rūta Urbaste, Laima Žurgina, Aleksandrs Leimanis, Uldis Pauzers);
- tēma “Kultūra” papildināta ar divām jaunām kolekcijām (Deja, Kinoteātris *Splendid Palace*); par kinoteātra *Splendid Palace* simtgadi publicēti dokumenti no kinoteātra Rīga fonda Personāla dokumentu valsts arhīvā;
- tēma “Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvam – 60” papildināta ar septiņām jaunām kolekcijām (Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva vēsture, Dokumentu saglabāšanas ieteikumi, Kino un video dokumenti, Fotodokumenti, Skaņas dokumenti, Fotodokumenti – atradumi, Arhīvs – cilvēki);
- tēma “Teātris” papildināta ar septiņām jaunām kolekcijām (Valmieras Drāmas teātris, Profesionālie teātri, Amatieru teātri, Dailes teātris, Talanta cienītāju vēstules aktieriem Elvīrai Brambergai un Kārlim Veicam, Radioteātris, Latvijas Nacionālais teātris);
- tēma “Ieraudzīju – atpazinu!” papildināta ar divām jaunām kolekcijām “Ieraudzīju – atpazinu!” un “Ieraudzīju – atpazinu! 2”, kurās aicina visus atpazīt fotogrāfijās redzamās vietas un cilvēkus;
- tēma “Aizsardzība” papildināta ar jaunu kolekciju “Latvijas armijas 3. Jelgavas kājnieku pulka foto albums”;
- tēma “Sabiedrība” papildināta ar jaunu kolekciju “Mazākumtautības Latvijā”;
- tēma “Sports” papildināta ar jaunu kolekciju “Basketbols Latvijā”;
- tēma “Medicīna” papildināta ar jaunu kolekciju “Baldones sanatorija”;
- tēma “Arhitektūra” papildināta ar jaunu kolekciju “Arhitekts Ernests Štālbergs”.

Publicitātes pasākumi

- 2023. gada 4. aprīlī Tukuma muzeja Durbes pilī bija apskatāms 1253. gada 4. aprīļa Kursas dalīšanas līguma noraksts. Svinīgajā Tukuma novada domes sēdē, ko pārraidīja tiešraidē Tukuma novada pašvaldības mājaslapā www.tukums.lv, LNA direktore Māra Sprūdža iepazīstināja auditoriju ar pirmo rakstisko dokumentu, kurā pirms 770 gadiem minēts Tukuma

nosaukums Tukkemen. No 2023. gada 5. aprīļa līdz 30. jūnijam 1253. gada 4. aprīļa Kursas dališanas līguma noraksts eksponēts Tukuma Pils tornī (Brīvības laukumā 19a);

- 2023. gada 4. maijā, atzīmējot “Baltā galdauta svētkus”, Rīgas Sv. Pētera baznīcā apmeklētajiem tika demonstrēts no LNA fondos esošajām fotogrāfijām izveidots 1990. gada 4. maijā pieņemtajai Deklarācijai “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” veltīts video sižets;
- 2023. gada 13. maijā LVKFFDA tā dibināšanas 60. gadskārtā pirmo reizi pievienojās Starptautiskās Muzeju nakts pasākumiem ar kinoprogrammu “Atjaunotā Latvija jauno acīm”. Latvijas Nacionālā arhīva ēkā Šķūņu ielā 11 1. stāva zālē tika demonstrēta īsfilma un kinohroniku izlase, kas atspoguļo 90. gadu jauno kino veidotāju skatījumu pirmajos gados pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas;
- 2023. gada 9. jūnijā Cēsīs sarunu festivāla “Lampa 2023” ietvaros LNA Cēsu ZVA pagalmā (Pils ielā 6) rīkoja diskusiju par kultūras mantojumu “Atmiņas institūcijas Lampas gaismā”, kurā piedalījās aptuveni 200 dalībnieku. Sarunas rosināšanai āra kinoseansos tika demonstrēta LVKFFDA sarūpētā tematiskā kinoprogramma. Valsts kancelejas teltī “Valsts māja” LNA piedalījās sarunā “Analogā saruna par nākotnes digitālo vērtību” par kādreiz un tagad radīto vērtību ilgtspējību;
- 2023. gada 18. novembrī, svinot Latvijas valsts 105. proklamēšanas gadadienu, Rīgas Sv. Pētera baznīcā tika demonstrēts no LNA fondos esošajām fotogrāfijām izveidots video sižets “Svētki, valsts svētki” par Latvijas valsts svētku svinēšanas tradīcijām (Lāčplēša diena, Latvijas Republikas proklamēšanas diena) Latvijā (1918–1940).

Daļa popularizācijas pasākumu tika īstenota UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā iekļauto Rīgas rātes protokolu, 1603–1890 saglabāšanas un attīstības plāna ietvaros. 2023. gada 10. jūnijā Arhīvam absolūti inovatīvs un mūsdienīgs popularizācijas veids bija pilsētvides orientēšanās spēle “Tuvāk arhīvam” aplikācijā *Actionbound*, kurā 14 komandas iejutās arhīvista un restauratora lomās, risināja āķīgus uzdevumus un apmeklēja Rīgas pilsētas arhīva vēsturiskās telpas Palasta ielā 4 Rīgā.

2023. gadā UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” starptautiskajā reģistrā iekļauti “Hanzas vēstures dokumenti”, ko veido 21 dokuments no Vācijas, Beļģijas, Dānijas, Igaunijas, Polijas un Latvijas. Nominācija ļauj izprast, kā Hanzas tirgotāju apvienība, ko veidoja aptuveni 200 pilsētu plašs tīkls, ietekmēja Ziemeļeiropas reģiona attīstību no 12. līdz 17. gadsimtam. Divi no nominācijas dokumentiem glabājas Latvijas Nacionālajā arhīvā. Par godu šim notikumam 2023. gada 29. novembrī organizēta konference “Hanzas vēstures dokumenti UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” starptautiskajā reģistrā”. Konferenci apmeklēja ap 200 dalībnieku un konferences tiešraidi un vēlāk ierakstu noskatījās 747 skatītāji.

LVKFFDA uzkrātās filmas 2023. gadā bija izmantotas vairākos starptautiskos projektos, tostarp filmas “Vai viegli būt jaunam?” 35 mm kinolenti izrādīja Berlīnē prestižajā kinoteātrī *Arsenal*. Savukārt Brēmenē mākslas un kultūras festivālā “Dvīņu pilsētas izaicinājums: Rīga Brēmene” izrādīja no arhīva hronikām montētu mākslinieka Kriša Salmaņa eksperimentālās filmas video “Maršs”.

NDM popularizācija sociālajos tīklos

Pārskata periodā LNA turpināja aktīvu NDM popularizēšanu un komunikāciju ar sabiedrību sociālajos tīklos, tostarp:

- 2023. gada 7. februārī LNA *Facebook* kontā sērijā #Latvijaspilsetas, atzīmējot 95 gadu jubileju kopš “Likuma par pilsētu tiesību piešķiršanu 16 miestiem” pieņemšanas, uzsāka publikāciju sēriju par 16 pilsētas tiesības ieguvušajām Latvijas vietām, sniedzot ieskatu dokumentos no Latvijas Nacionālā arhīva bagātā un daudzveidīgā dokumentu krājumā;
- 2023. gada 5.–9. jūnijā Starptautiskās arhīvu nedēļas ietvaros LNA aicināja interesentus piedalīties digitālajā akcijā “Mans atradums”, kuras ietvaros arhīva darbinieki un lasītāji

nedēļas garumā sociālajos tīklos dalījās stāstos par saviem atradumiem arhīvu krājumos, izmantojot mirkļbirkas #MansAtradums #IAW2023 #LNA;

- 2023. gada 29. jūnijā LNA aizsāka XXVII Vispārējiem latviešu Dziesmu un XVII Deju svētkiem veltītu ierakstu sēriju ar mirkļbirku #ArhivistaDziesmuSvētki.

LNA *Facebook* konta sekotāju skaits 2023. gada laikā no 7 tūkstošiem pieaudzis līdz 8,2 tūkstošiem, *Instagram* sekotāju skaits sasniedzis 1089, bet *Twitter* (X) – 1455. Kopumā *Facebook* publicēts vairāk nekā 400 ierakstu un 100 stāstu, *Instagram* veikts vairāk nekā 330 ierakstu un 150 stāstu, *Twitter* publicēto ierakstu skaits – 185. Izveidots konts *LinkedIn*, kurā veikts vairāk nekā 100 ierakstu.

Lekcijas, nodarbības, semināri, diskusijas

Semināri

- Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2023. gadā, pateicoties Baltijas bruņniecības apvienības finansiālajam atbalstam, LNA Latvijas Valsts vēstures arhīvs sadarbībā ar Dr. Manfrēdu fon Betiheru organizēja divus vācu rokrakstu paleogrāfijas semināru ciklus no 1. marta līdz 31. maijam un no 11. oktobra līdz 13. decembrim. Pavasara semestrī notika 28 tiešsaistes nodarbības – 14 iesācēju grupā un tikpat grupā ar priekšzināšanām. Rudens semestrī notika 18 regulārās nodarbības – deviņas iesācēju grupā un deviņas grupā ar priekšzināšanām. Papildus tiešsaistes nodarbībām dalībniekiem bija iespējams izmantot semināru ierakstus *YouTube* kanālā (skatījumu skaits *YouTube* vienai nodarbībai pašlaik variē starp 5 un 77). Vislielākais interesentu skaits gan tiešsaistē, gan ierakstos bija tieši ievadnodarbībās – līdz pat 110 personām. Savukārt nodarbībās regulāri piedalījās aptuveni 50 cilvēku pavasara sesijā un 60 cilvēku rudens sesijā;
- 2023. gada 19.–21. jūnijā Latvijas Nacionālajā arhīvā sadarbībā ar Igaunijas Nacionālo arhīvu un Baltijas Audiovizuālo arhīvu padomi norisinājās Starptautiskās Filmu federācijas (FIAF) īskurss par filmu arhīvu tehniskajiem un aprakstīšanas jautājumiem. Semināru apmeklēja 20 dalībnieki no Baltijas valstīm, Meksikas, Itālijas, Horvātijas un Kanādas. Lekcijas nodrošināja FIAF lektori no Lielbritānijas, Francijas un Vācijas;
- 2023. gada 26. janvārī, pulcējot ap 80 interesentu, tiešsaistē notika ceturrtā “meetGIT” diskusiju sērija “Analogo telpisko datu krātuves ceļā uz digitālo piedāvājumu sabiedrībai”. Ar prezentāciju “Latvijas Nacionālā arhīva kartogrāfiskais materiāls: digitalizācija, izmantošana un sadarbības perspektīvas” uzstājās LNA LVVA, LVKFFDA un DPSD pārstāvji.

Izglītojošas programmas un pasākumi skolēniem

2023. gadā notika 25 Arhīva struktūrvienību organizētie tematiskie izglītojošie pasākumi ar aptuveni 374 dalībniekiem par tādām tēmām kā “Ciltskoks. Ģimenes vēstures pētniecība”, “Iepazīsti savu vecāku profesiju”, Ventspils jaunrades nama Jauno līderu praktiskā nodarbība, lai iepazītu arhīvu, “Kā neapjukt informācijas okeānā” (LNA Valmieras ZVA sadarbībā ar Valmieras muzeju un Valmieras integrēto bibliotēku rīkota izzinoša nodarbība vidusskolēniem).

2023. gadā notika 10 Arhīva struktūrvienību organizētas izglītojošas programmas un pasākumi studentiem, kuros piedalījās vairāk nekā 100 dalībnieku.

Tematiskas nodarbības un ekskursijas arhīvā

2023. gadā septiņās Arhīva struktūrvienību organizētās praktiskajās nodarbības piedalījās 72 dalībnieki, 13 ekskursijās skolu audzēkņiem – aptuveni 150 dalībnieku, 45 ekskursijās augstskolu studentiem un citiem interesentiem – kopā 470 dalībnieku.

2023. gada 23. martā Ventspils ZVA notika tikšanās ar Ventspils pilsētas izglītības iestāžu direktoriem, lai pārrunātu arhīva un skolu sadarbības iespējas un lokālās vēstures avotu izmantošanu mācību procesā.

2023. gada 26. jūnijā LNA Latvijas Valsts vēstures arhīvā LNA darbinieku vadībā norisinājās Starptautiskās zinātniskās vasaras skolas “Aktuālās pieejas un modernās tehnoloģijas Latvijas vēstures un kultūras mantojuma historiogrāfijā un avotpētniecībā” dalībnieku praktiskā nodarbība.

2023. gada 1. augustā notika piecu ASV izglītības apmaiņas projekta Project Go studentu ekskursija LVVA.

LNA Dokumentu popularizēšana plašsaziņas līdzekļos (radio un televīzijas raidījumos)

Radio raidījumi

Latvijas Radio 1 ēterā Eduarda Liniņa autorraidījumā “Šīs dienas acīm” Latvijas Nacionālā arhīva pētnieks Artūrs Žvinklis piedalījās sarunās “Agrārā reforma Latvijas laukos un tās ietekme uz sociālo struktūru” (2023. gada 16. aprīlī), “Latvijas Valsts prezidenta institūcijas vēsture un pirmais Valsts prezidents Jānis Čakste” (2023. gada 23. aprīlī), “Latvijas Valsts prezidenta institūcija Baltijas kontekstā; prezidents Gustavs Zemgals” (2023. gada 7. maijā). Raidījumu pārraidīja vienotajā sabiedrisko mediju atskaņotājā REplay.lv.

2023. gada 1. decembrī Latvijas Radio 3 raidījumā “Piejūras klimats” viesojās LVKFFDA direktore Dace Bušante, lai sniegtu plašāku ieskatu, kā norit ikdienu arhīvā, kā veidojas tā krājums, cik daudz laika aizņem vienas filmas digitalizācija un kādu papildinājumu mēs varam drīzumā sagaidīt restaurēto filmu pulkam.

2023. gada 21. decembrī Latvijas Radio 1 raidījumā “Grāmatai pa pēdām. Latviešu grāmatai 500” un vienotajā sabiedrisko mediju atskaņotājā REplay.lv stāstījumā par 19. gs. grāmatizdevēju un atturības kustības priekštecī Kristapu Kaktiņu viņa lomu palīdzēja apzināt literatūrzinātniece Zigrīda Frīde un vēsturnieks LNA LVA arhīva eksperts Guntis Vāveris.

Televīzijas raidījumi

2023. gada 3. martā LTV1 raidījumā “Rīta panorāma” un vienotajā sabiedrisko mediju atskaņotājā REplay.lv demonstrēja Ulda Birziņa sižetu “Laikietilpīgi, bet aizraujoši. Dzimtas koka veidošana”, kurā LNA direktore Māra Sprūdža, LVVA direktors Kārlis Zvirgzdiņš un arhīva eksperte Laima Jēkabsons stāstīja, kā savas dzimtas vēstures pētniecībā izmantot Latvijas Nacionālajā arhīvā glabātos dokumentus un vietni raduraksti.arhivi.lv.

2023. gada 29. jūnijā TV3 informatīvajā rīta raidījumā “900 sekundes” LVVA direktors Kārlis Zvirgzdiņš piedalījās sižetā par UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” reģistrā iekļautajiem Hanzas dokumentiem, kas glabājas LNA Latvijas Valsts vēstures arhīvā.

2023. gada 31. augustā LTV1 raidījumā “4. studija” “Padoms bez maksas. Kas mums laikus jāzina par savu pensiju” un vienotajā sabiedrisko mediju atskaņotājā REplay.lv, kā arī 2023. gada 15. novembrī TV3 ziņās bija LNA Personāla dokumentu valsts arhīva sagatavots sižets par darba grāmatiņām pensiju pieprasīšanas kontekstā.

2023. gada 5. septembrī TV3 informatīvajā rīta raidījumā “900 sekundes” demonstrēja sižetu par Ulda Brauna fotonegatīvu kolekciju, kas ir digitalizēta un apskatāma LVKFFDA vietnē redzidzirdi.latviju.lv.

2023. gada 27. oktobrī audiovizuālā mantojuma dienā TV3 informatīvajā rīta raidījumā “900 sekundes” bija sižets par kino digitalizāciju.

Raidījumu cikls “Tas notika šeit”

2023. gada 26. janvārī, 2., 9., 16. un 23. februārī Latvijas Televīzijā LTV1 un vienotajā sabiedrisko mediju atskaņotājā REplay.lv demonstrēja dokumentālā seriāla “Tas notika šeit” 4. sezonas piecus raidījumus, kuros vēsturnieki kopā ar raidījuma vadītāju Dāvidu Ernštreitu meklē un pēta unikālus stāstus Vadakstē, Remtē, Lēdurgā, Bebreņē un Vandzenē. Raidījums veidots filmu studijā “Mistrus Media” sadarbībā ar Latvijas Televīziju, raidījuma kopproducents – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, raidījuma partneris – Latvijas Nacionālais arhīvs.

2023. gada 16. jūnijā notika dokumentālā seriāla “Tas notika šeit” 5. sezonas pirmā raidījuma filmēšana Liezērē, 20. jūlijā – Arhīva lasītavā filmēts sižets raidījumam “Tas notika šeit”, apzināti dokumenti par Popes vēsturi.

3.9. DALĪBA ZINĀTNISKAJĀS KONFERENCĒS

LNA pētnieki pārskata periodā piedalījās:

- 2023. gada 26. janvārī Latvijas ĢIS biedrības rīkotajā diskusijā “Analogo telpisko datu krātuves ceļā uz digitālo piedāvājumu sabiedrībai” ar tiešsaistes prezentāciju “LNA Latvijas Valsts vēstures arhīva digitalizētais kartogrāfiskais materiāls”;
- 2023. gada 27. janvārī Daugavpils Universitātes starptautiskajā zinātniskajā konferencē “XXXIII zinātniskie lasījumi” ar referātu “Rīdzinieku pašidentifikācija 19.–20. gs. mijā Rīgas Nabagu aizgādības komisijas arhīva fonda materiālos”;
- 2023. gada 6. februārī studenšu korporācijas “Varavīksne” literārajā vakarā ar referātu “Rīgas pilsētas vēsturiskais arhīvs un tā mantojums”;
- 2023. gada 8. februārī Salaspils novada bibliotēkas rīkotajā Pierīgas reģiona publisko bibliotēku seminārā ar tiešsaistes prezentāciju par Latvijas Valsts vēstures arhīvu;
- 2023. gada 23. martā Šibenikā Horvātijā 8. ICARUS starptautiskajā konferencē “Kultūras mantojuma pieredzes uzlabošana – kultūras maršrutu izpēte” (*Enhancing Heritage Experience – Exploring Cultural Routes*) ar referātu “Virtuālā tūre Rīgas pilsētas arhīvā – jaunas kultūrtelpas izveide” (*Virtual Tour of Riga City Archive – creating a new Cultural Space*) un referātu “Kvalitatīva (starp)kultūras mantojuma veidošana: Latvijas Nacionālā arhīva glabāto ceļošanas dokumentu izmantošanas iespējas” (*Creating high-quality (inter)cultural heritage: possibilities to use travel documents held by the National Archives of Latvia*);
- 2023. gada 14. aprīlī Rīgā Rakstniecības un mūzikas muzejā Memoriālo muzeju darbinieku seminārā ar prezentāciju “No arhīvu un muzeju krājumu pētniecības līdz izstādei un ekspozīcijai”;
- 2023. gada 16.–18. maijā Rīgā Latvijas Universitātes Zinātņu mājā 13. Baltijas valstu restauratoru triennālē ar prezentāciju “20. gadsimta pirmās puses pasu reģistrācijas grāmatu restaurācija”, posteru izstādē ar stenda referātiem “Dažādus zīmogus saturošu papīra dokumentu restaurācija” un “Kristiānijas katedrālskolas (Norvēģija) bibliotēkas grāmatu iesējumu restaurācija”;
- 2023. gada 27.–30. septembrī Barselonā Spānijā Eiropas valstu arhīvu saglabāšanas vadītāju darba grupas sanāsmē ar prezentāciju “Saglabāšanas/konservācijas un ārkārtas situāciju apmācības arhīvos” (*Training Courses for Preservation/conservation and Emergency Response in Archives*);
- 2023. gada 10.–15. septembrī Stambulā Turcijā IASA (Starptautiskā audiovizuālo arhīvu asociācija, iasa-web.org) rīkotajā 54. ikgadējā konferencē Stambulas Universitātē ar referātu “Oriģinālierakstu potenciāla atklāšana, gadījuma izpēte par Rīgas 20. gs. 70. gadu daudzceliņu lentēm” (*Unveiling the potential of original recordings, a case study of Riga's 1970s multitrack tapes*);
- 2023. gada 2. decembrī Rīgā Latvijas Nacionālā vēstures muzeja seminārā “Rīgas pils vēsture un arhitektūra” (100 dalībnieki) ar referātu “Valsts arhīvs Rīgas pilī”;
- 2023. gada 14. decembrī Rīgā Rīgas Stradiņa universitātes Anatomijas muzeja un domnīcas seminārā “Mantojuma glābēji” (25 dalībnieki) ar referātu “Glābēji un “glābšana”: Latvijas arhīvu dokumentu pārvietošanas Otrā pasaules kara laikā”.

3.10. PROJEKTI

VVAIS pakalpojumu digitālā transformācija un pilnveide

Ar 2023. gada 2. marta MK rīkojumu Nr. 117 “Par 2.1.1.1.i. investīcijas projekta “IKT vienota pārvaldība un digitālie risinājumi kultūras nozares institūcijām” pases apstiprināšanu” investīcijas

projekta “IKT vienota pārvaldība un digitālie risinājumi kultūras nozares institūcijām” ietvaros cita starpā plānota VVAIS pakalpojumu digitālā transformācija un pilnveide, jo LNA e-pakalpojumu portāls ir veidots pirms 10 gadiem un daudzi risinājumi kļuvuši lietotājiem neērti. Šim nolūkam 2023. gadā izvērtēti esošie LNA pakalpojumi, LNA informācijas sistēmu arhitektūra un definētas iespējas efektīvīzēt LNA sniegtos e-pakalpojumus sabiedrībai un to kanālus. Projektu īsteno Kultūras informācijas sistēmu centrs.

Eiropas arhīvu portāla projekti

2023. gadā LNA realizēja projektu, kas tika finansēts ar diviem Eiropas arhīvu portāla grantiem (*Digitise & Upload Grant* un *Metadata Ingestion Grant*). Projekta mērķis bija nodot publiski pieejamos apraksta vienību metadatus no LNA publiskā meklētāja “MeklēLNA” publicēšanai Eiropas arhīvu portālā (<https://www.archivesportaleurope.net/>), tādējādi paplašinot LNA materiālu izmantotāju loku. Sadarbībā ar Kultūras informācijas sistēmu centru un AS “RIX Technologies” Eiropas arhīva portālā nodoti aprakstošie metadati par 1,6 miljoniem aprasta vienību.

Darbs ar diasporu

Saskaņā ar MK 2021. gada 19. janvāra rīkojumu Nr. 33 apstiprinātā Plāna darbam ar diasporu 2021.–2023. gadam ietvaros 2023. gadā turpinājās diasporas arhīvu saglabāšana – apzināšana, izpēte, digitalizācija un pārvešana uz Latviju:

- turpinot sadarbību starp LNA, Latviešu centru Minsterē un Latviešu kopību Vācijā, sakārtota daļa Minsteres Latviešu ģimnāzijas arhīva (1945–1998), kopā 281 kaste;
- arhivēti un nodoti glabāšanā Zviedrijas Valsts arhīvā esošie latviešu diasporas (Zviedrijas latviešu apvienība) dokumenti (1945–2011), kopā 52 kastes;
- 2023. gada 30. oktobrī–29. novembrī Sidnejā Austrālijā Latvijas Nacionālā arhīva arhīva eksperti starptautiskās sadarbības jomā veica pētniecisko darbu Sidnejas Latviešu biedrības arhīvā, apzināja privātos arhīvus un atlasīja dokumentārās liecības Latvijas Nacionālā arhīva fondiem.

3.11. SADARBĪBA AR NEVALSTISKO SEKTORU

Latvijas Nacionālais arhīvs 2023. gadā iesaistījās sadarbības projektā ar izdevniecību “Jāņa sēta”, nodrošinot kartogrāfisko materiālu izdevumam “Latvijas pilsētas 100 kartēs”. Grāmatā, kuras atvēršana norisinājās 2023. gada 13. decembrī, iekļautas 65 kartes no LVVA 2909. fonda “Rīgas pilsētas un patrimoniālapgabala topogrāfiskās kartes un plāni” un 6828. fonda “Karšu un plānu kolekcija”.

2023. gada 19. maijā LNA un SIA “Mistrus Media” noslēdza līgumu par sadarbību dokumentālā seriāla “Tas notika šeit” 5. sezonas piecu raidījumu cikla veidošanā, kas 2024. gada ziemā tiks izrādīts Latvijas Televīzijā. Pēc raidījumu cikla izrādīšanas viena tā kopija tiks nodota LNA Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvam.

2023. gada 15. jūnijā LNA parakstīja līgumu ar Maksa Vēbera fonda Vācu humanitāro institūtu ārzemēs (*Max-Weber-Stiftung – Deutsche Geisteswissenschaftliche Institute im Ausland*) Bonnā Vācijā par sadarbību pētījumos attiecībā uz padomju karagūstekņiem vācu gūstā laikā no 1941. līdz 1945. gadam Latvijas Nacionālā arhīva dokumentos.

Liepājas ZVA 2023. gadā sadarbojās ar SIA “Bilžu birojs” un tā vadītāju Tiju Auziņu. Apzināti un atlasīti dokumenti par estrādes mūzikas dzīvi Liepājā padomju periodā un rokgrupu “Līvi”, tās pirmsākumiem un attīstības vēsturi. 2024. gadā plānota grāmatas izdošana.

3.12. DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU UN PRAKSES NODROŠINĀŠANA

2023. gada vasaras mēnešos sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūru realizēts pasākums “Nodarbinātības pasākumi vasaras brīvlaikā personām, kuras iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs”, tā ietvaros nodarbinot 31 skolēnu. Atbalstītas tiek gan studentu, gan

augstskolu un profesionāli tehnisko izglītības iestāžu iniciatīvas par prakses iespējām LNA. Gada laikā praksi dažādās LNA struktūrvienībās guva 35 studējošie jaunieši.

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Latvijas Nacionālais arhīvs ir pārstāvēts Starptautiskās arhīvu padomes (ICA) lēmēj institūcijā – Ģenerālajā asamblejā un ICA Eiropas reģionālajā nodaļā, Starptautiskās standartizācijas organizācijas 46. Tehniskās komitejas “Informācija un dokumentācija” komitejā SC08 “Kvalitāte – statistika un darbības novērtējums”, Starptautiskajā labās prakses apmaiņas tīklā – ir Dokumentu dzīvescikla pārvaldības fonda (DLM forum) biedrs, kā arī starpvaldību organizācijā – Starptautiskajā kultūras vērtību saglabāšanas un atjaunošanas pētījumu centrā (ICCROM).

LNA Eiropas Savienībā ir pārstāvēts Eiropas arhīvu grupā (EAG), kas dibināta atbilstoši Padomes ieteikumam par prioritāriem pasākumiem sadarbības stiprināšanai Eiropas arhīvu jomā (2005/835/EK), Eiropas Nacionālo arhīvistu padomē (EBNA) – koleģiālā ES dalībvalstu nacionālo arhīvu vadītāju institūcijā, Eiropas arhīvu portālā (*Archives Portal Europe*), kas darbojas kā Eiropas digitālās kultūras platformas Europeana datu apkopotājs arhīvu jomā.

LNA ir pārstāvēts Baltijas arhīvu organizācijā – Baltijas Audiovizuālo arhīvu padomē (BAAC). LNA arhīvu eksperti individuālu biedru statusā ir pārstāvēti bezpeļņas asociācijā – Baltijas kultūras mantojuma tīklā (BaltHerNet).

2023. gadā LNA administrācijas, DPSD, Dokumentu publikāciju un popularizēšanas nodaļas, LVKFFDA, LVA, LVVA, Attīstības plānošanas nodaļas, Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departamenta, Ventspils ZVA un Administratīvā departamenta darbinieki bijuši komandējumos 11 valstīs: Apvienotajos Arābu Emirātos, Austrālijā, Dānijā, Grieķijā, Horvātijā, Igaunijā, Slovēnijā, Spānijā, Turcijā, Vācijā un Zviedrijā.

2023. gada 1. jūnijā Latvijas Nacionālajā arhīvā pieredzes apmaiņā ieradās 40 Igaunijas Nacionālā arhīva Lasītāju apkalpošanas un izziņu nodaļas jaunie speciālisti.

Valsts	Pasākuma nosaukums
Apvienotie Arābu Emirāti	Dalība Starptautiskās arhīvu padomes kongresā “Bagātinot zināšanu sabiedrību” (<i>ICA Congress Abu Dhabi 2023 “Enriching Knowledge Societies”</i>)
Austrālija	Pētnieciskā darba veikšana Sidnejas Latviešu biedrības arhīvā, lai apzinātu privātos arhīvus un atlasītu dokumentus LNA fondiem
Dānija	Dalība <i>Family Search</i> Ziemeļeiropas seminārā (<i>Family Search Nordic Archive Symposium</i>)
Grieķija	Dalība starptautiskās audiovizuālā mantojuma platformas <i>EUScreen</i> dalībnieku konferencē un seminārā “ <i>Reimagining the Future of Data Flows: A European Digital Public Space</i> ”
Horvātija	Dalība 8. ICARUS starptautiskajā konferencē “Kultūras mantojuma pieredzes uzlabošana – kultūras maršrutu izpēte”, uzstāšanās ar referātu “ <i>Virtual Tour of Riga City Archives – creating a new Cultural Space</i> ”
Horvātija	Dalība starptautiskās īstermiņa apmācības biedrības “Radošās Idejas” Erasmus+ projekta “Radošo mediju laboratorija” (<i>Creative Media Lab, CREMEL</i>) ietvaros organizētajā kursā “Kultūras iestādes un digitālā transformācija”
Igaunija	Dalība svinīgajā pasākumā “Laikmeta personība E. Savisārs”, uzsākot ciklu, kas veltīts Baltijas atmodas 35 gadu nozīmīgiem vēsturiskajiem notikumiem
Igaunija	Pieredzes apmaiņa par lielformāta karšu digitalizāciju un dokumentu uzkrāšanas jautājumiem
Igaunija	Pieredzes apmaiņas par filmu, skaņas ierakstu un fotogrāfiju digitalizāciju Igaunijas Filmu arhīvā

Igaunija	Dalība darbseminārā par ģeotelpisko datu arhivēšanu
Slovēnija	Dalība Ģeoforuma un DLM konferencē
Spānija	Dalība Eiropas arhīvu saglabāšanas vadītāju darba grupas tikšanās reizē
Spānija	Dalība Eiropas arhīvu ekspertu sanāksmē un Eiropas Nacionālo arhīvu padomē
Spānija	Dalība DLM foruma triennāles konferencē
Turcija	Dalība (to skaitā uzstāšanās) IASA (Starptautiskā audiovizuālo arhīvu asociācija, iasa-web.org) rīkotajā 54. ikgadējā konferencē Stambulas Universitātē
Vācija	Dalība “ <i>Baltic Analog Lab</i> ” Filmu skolas rīkotajās darbnīcās, to skaitā eksperimentālās animācijas darbnīcā
Vācija	Latviešu diasporas dokumentu arhivēšana Latviešu centrā Minsterē
Vācija	Dalība UNESCO Pasaules mantojuma iekļaušanas atzinuma pasniegšanas ceremonijā Lībekas rātsnamā
Zviedrija	Latviešu diasporas (Zviedrijas latviešu apvienības) dokumentu arhivēšana un nodošana glabāšanā Zviedrijas Valsts arhīvā

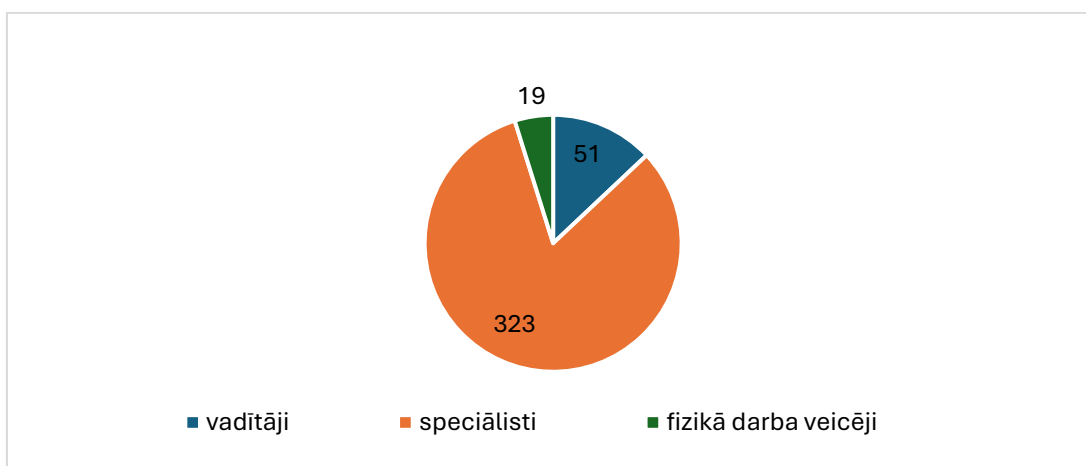
PERSONĀLS

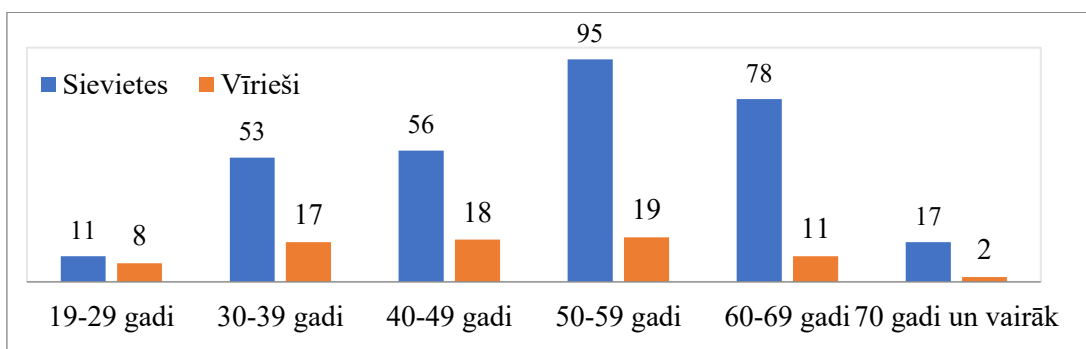
2023. gadā amatu kataloga un atlīdzības reformas jautājums nenoliedzami bija viens no lielākajiem izaicinājumiem, tostarp saistībā ar darbinieku ekspektācijām un realitāti (turpinās karš Ukrainā, kas rada arī emocionālu fonu, valstī sarežģīts kļūst inflācijas kāpums). Turpinot realizēt atlīdzības reformu valsts pārvaldē un pateicoties papildus iedalītajiem finanšu līdzekļiem, no aprīļa visiem amatiem tika nodrošināta mēnešalga konkrētās mēnešalgu grupas vismaz minimālā sliekšņa apmērā.

Vispārīgā informācija par personālu LNA

LNA 2023. gadā vidējais amata vietu skaits bija 396 (2023. gada 31. decembrī), faktiski vidēji nodarbināto skaits ir 385, no tiem ierēdņi – 23 % (90), darbinieki – 77 % (295); vīrieši – 19 %, sievietes – 81 %; populārākais vīriešu vārds – Jānis (2,13 %), populārākais sieviešu vārds – Inese (2,55 %); vidējais nodarbināto vecums – 54 gads; nodarbinātie līdz 50 gadu vecumam – 42 %, vecāki par 50 gadiem – 58 procenti.

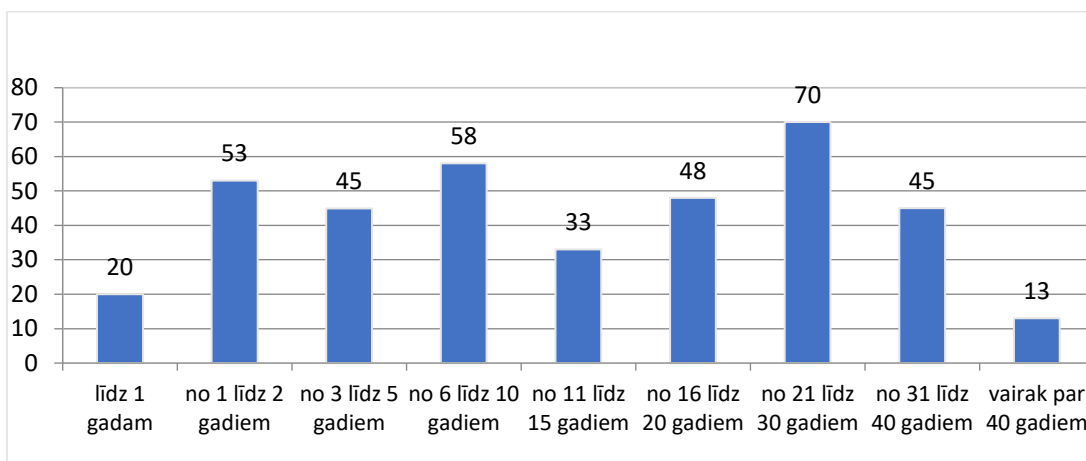
4. attēls. Amatu sadalījums

5. attēls. Sadalījums pa vecuma grupām

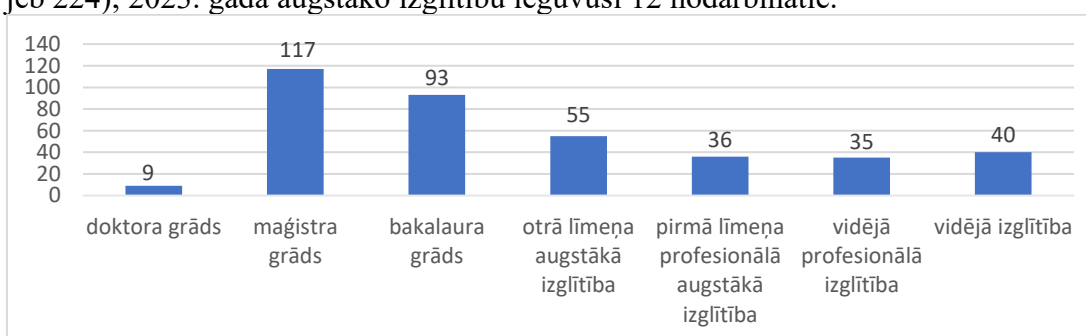
Gada laikā likvidētas 36 amata vietas, radītas jaunas 36 amata vietas; pieņemti 43 nodarbinātie; atbrīvoti 45 nodarbinātie; pārcelti amatos (iekšējā rotācija, to skaitā ar izaugsmi saistīti) – 34 nodarbinātie; nodarbināto mainības koeficients – 11,70 %; vidējā mēnešalga – 1126 eiro; vidējais nodarbināto darba stāžs – 17 gadi.

Nodarbinātības ilgums – līdz trīs gadiem 19 %, no trīs līdz 10 gadiem 27 %, no 11 līdz 30 gadiem 39 %, virs 30 gadiem 15 procenti.

6. attēls. Sadalījums pēc nostrādātājiem gadiem

Augstākā izglītība ir 81 % (310) nodarbināto (no tiem ierēdņiem 100 % jeb 88, darbiniekiem 72 % jeb 224); 2023. gadā augstāko izglītību ieguvuši 12 nodarbinātie.

7. attēls. Sadalījums pēc izglītības

Procentuālais izglītības sadalījums: doktora grāds – 2 %, maģistra grāds – 31 %, bakalaura grāds – 25 %, otrā līmeņa augstākā izglītība – 14 %, pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība – 9 %, vidējā profesionālā izglītība – 9 %, vidējā izglītība – 10 %.

Attālinātais darbs

Ņemot vērā iepriekšējos gados uzsākto un savai darba ikdienai jau pielāgoto attālinātā darba režīmu, arī pārskata gadā liela daļa LNA darbinieku vienojās ar darba devēju par attālinātā darba veikšanu vienu vai vairākas dienas nedēļā atbilstoši darba specifikai.

Kopumā 2023. gadā vidēji 242 darbinieki (60,5 % no kopējā darbinieku skaita) strādāja klātienē, 152 darbinieki (38 %) darbu veica daļēji attālināti, bet pilnībā attālināti – tikai seši darbinieki (1,5%).

Īstenotie projekti

1. Sakarā ar LNA Amatu kataloga ieviešanu 2023. gadā sasauktas 12 darba grupas, lai sagatavotu metodiskos materiālus amatu pildītāju izvērtēšanai katrā amatu grupā un vismaz 20 darba grupas ar struktūrvienību vadītājiem, pārskatot visu arhīva struktūrvienību amatu izpildes rādītājus un precizējot LNA Amatu kataloga ierakstus.

2. Cilvēkresursu attīstības padomē 2023. gadā ik mēnesi izskatītas un saskaņotas vadītāju pieteiktās piemaksas, kopumā izskatītas un Valsts kancelejā apstiprinātas iniciatīvas par 34 amatu pārklassifikāciju vai jaunas klasifikācijas nepieciešamību.

3. 2023. gada 17. martā LNA pirmo reizi piedalījās Rīgas Tehniskās universitātes Karjeras dienā Starptautiskajā izstāžu centrā Ķīpsalā. LNA stendā visu izstādes dienu bija pieejama informācija par universitātes absolventu darba iespējām LNA un pieejamajām vakancēm. Rīgas Tehniskās universitātes studentus un absolventus uzrunāja LNA direktore Māra Sprūdža, aicinot pievienoties arhīva speciālistu komandai.

Vidējais mēnešalgas pieaugums

2023. gada sākumā tika pacelta minimālā alga valstī līdz 620 eiro. LNA aprīlī tika paaugstināts mēnešalgas vidējais pieaugums – vidēji gadā 69 eiro. Vadītāju amata vietām vidēji pieaugums bija 226 eiro, speciālistu amata vietām mēnešalgu grupās virs 9. mēnešalgu grupas pieaugums bija 416 eiro apmērā, bet darbiniekiem, kuru pienākumi ir amatos 8. mēnešalgu grupā (vidēji 200 darbinieki), algas netika paaugstinātas.

Personāla atlase

2023. gadā kopumā organizēti 44 amatu pretendentu atlases konkursi uz vakantajiem amatiem, no tiem 15 uz ierēdņu amatiem un astoņi vadītāju pozīcijās. Bez rezultāta beigušies sešu pretendentu atlases konkursi. Kopumā saņemti un apstrādāti vismaz 315 pretendentu pieteikumi.

2023. gadā notikusi amatu iekšējā rotācija – 30 nodarbinātajiem piedāvāti jauni profesionālie izaicinājumi LNA struktūrā. Pateicoties pašu nodarbināto interesei piedalīties amatu vakanču atlases konkursos, jaunos amatos darbu uzsāka seši nodarbinātie.

Darba vai civildienesta attiecības LNA uzsāka 32 nodarbinātie.

Darbinieku profesionālās kvalifikācijas celšana

2023. gadā kopumā darbinieki savas prasmes pilnveidojuši vismaz 92 mācībuursos.

Ārpus LNA mācību iespējas pārskata gadā izmantotas vairāk nekā 700 reizes (apmeklējumu skaits, apmeklējot 92 ārējos mācību kursus), kas ir par 28 % vairāk nekā 2022. gadā.

Visvairāk tika izmantotas Valsts administrācijas skolas piedāvātās maksas un bezmaksas apmācību iespējas (25 dažādi apmācību kursi, apmeklējumu skaits – 381), kā arī citi apmācību organizatori:

- BUTS mācību centrs – četri mācību kursi gan angļu valodas pilnveidošanai, gan arī citu specifisku saimniecisko prasmju pilnveidošanai;
- Gētes institūts Rīgā – četri mācību kursi vācu valodas apguvei;
- SIA “Visma” – seši mācību kursi par grāmatvedības un personāla vadības programmu *Horizon*.

Visvairāk apmeklētās mācības bija “Kiberdrošība un datu aizsardzība” (apguva 126 darbinieki), “Drošība digitālajā vidē” (20 darbinieki), “Klientu apkalpošana pa tālruni” (20 darbinieki), “Elektroniskie dokumenti: Digitālā saglabāšana” (21 darbinieks), “Dzīves balanss: Darbs, Ģimene, Es” (24 darbinieki). Tāpat vairāk nekā 150 darbinieku apmeklēja mācības par dažādiem valsts pārvaldes iestādei būtiskiem godprātības jautājumiem, piemēram, “Iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas izveide institūcijā” (pamatkurss, kurss vadītājiem un padziļinātais kurss), “Interesu konflikta novēršana un valsts amatpersonu profesionālā ētika” u. c. Papildus tam 2023. gadā tika būtiski pilnveidota LNA dažādu līmeņu vadītāju profesionālā kompetence, izmantojot Valsts administrācijas skolas piedāvātās apmācību iespējas. Vadītāji apmeklēja šādas mācības: “Darba snieguma plānošana un vērtēšana”, “Efektīvs vadītājs”, “Efektīva komandas sadarbība”, “Lursoft datubāzes pakalpojumi” un “Organizāciju situāciju simulācijas spēle “Līderības spēks”.

2023. gada 28. un 29. martā Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātē tālākizglītības programmā “Elektroniskie dokumenti: digitālā saglabāšana” padziļinātas zināšanas par arhivēšanas rīkiem un risinājumiem apguva dokumentu un arhīvu pārvaldības speciālisti. Lektori – Igaunijas Nacionālā arhīva (*Rahvusarhiiv*) un Dokumentu dzīvescikla pārvaldības fonda (DLM forum) speciālisti Ph. D. Tarvo Kārbergs un M. Sc. Koits Sārevets.

2023. gada 19.–20. maijā Cēsu ZVA Pils ielā 6 Cēsīs notika mācību seminārs “Zonālā valsts arhīva loma Nacionālā dokumentārā mantojuma saglabāšanā institūcijās un zonālā valsts arhīva uzkrāto dokumentu izmantošana sabiedrības interesēs”, kurā ar pieredzi dalījās Cēsu ZVA un Ventspils ZVA darbinieki.

Darbinieku apdrošināšana

2023. gada 29. septembrī Latvijas Nacionālais arhīvs parakstīja līgumu ar apdrošināšanas akciju sabiedrību “Balta” par apdrošināšanas pakalpojumu sniegšanu uz diviem gadiem, apdrošinot visus LNA darbiniekus, kas nostrādājuši LNA vairāk nekā trīs mēnešus.

Attiecību un iekšējās kultūras veidošana

Vadītāju atbalstam turpināta supervīzijas organizēšana individuāli vadītājiem (trīs sesijas) un grupu supervīzijas vadītāju grupām (divas grupu sesijas – kopā 16 vadītāji).

Organizēta nu jau par tradīciju kļuvusī aktivitāte – komandu gara stiprināšanas akcija “Uzlādē savējos LNA” ar četru interaktīvu komandas uzdevumu izpildi un iesaisti jūnijā un jūlijā, kopumā piedalījās 11 LNA komandas (2022. gadā – sešas komandas).

**LATVIJAS NACIONĀLĀ
ARHĪVA DARBĪBAS
PRIORITĀTES 2024. GADAM**

Latvijas Nacionālā arhīva galvenie uzdevumi 2024. gadam:

- Sekmēt pārmaiņu ieviešanu institūciju uzraudzībā un dokumentu uzkrāšanā saskaņā ar Valsts kontroles ieteikumiem.
- Nodrošināt jaunā dokumentu un arhīvu pārvaldības regulējuma ieviešanu.
- Sekmēt LNA nacionālā dokumentārā mantojuma pieejamību un saglabāšanu digitālajā vidē.
- Uzlabot LNA pakalpojumu kvalitāti, tajā skaitā pilnveidot lasītavas pakalpojuma pieejamību.
- Organizēt klientu paradumu izpēti pakalpojumu uzlabošanai un organizēt klientu apmierinātības mērījumus.
- Piedalīties jaunā LNA Pakalpojumu portāla izveidē.
- Veicināt LNA kā vadošas atmiņas institūcijas un nozīmīgākā NDM glabātāja atpazīstamību.
- Veicināt sadarbību ar vietējām kopienām, piedāvājot arhīvu kā resursu kopienu attīstībā.
- Nodrošināt UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā iekļauto Rīgas rātes protokolu, 1603–1890 saglabāšanas un attīstības plāna īstenošanu un UNESCO Pasaules atmiņas reģistrā iekļauto Hanzas vēstures dokumentu popularizēšanu.
- Piedalīties Latvijas digitālā kultūras mantojuma platformas “Digitālā bibliotēka” satura veidošanā, bagātināšanā un popularizēšanā.
- Turpināt digitalizēt atbalsta funkcijas.
- Veicināt darbinieku profesionālo pilnveidi, radot un plānveidīgi realizējot mācību piedāvājumu.

Direktore M. Sprūdža

Dokuments ir elektroniski parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

Ginta Orinska-Spirģe, +371 28454364
e-pasts: ginta.orinska-spirge@arhivi.gov.lv
Inese Betaga, +371 29804046
e-pasts: inese.betaga@arhivi.gov.lv